

PROLETER

Cijena: Jugoslavija 1 Din. — Francuska i Belgija fr. 0,75. — Ostale zemlje 5 centi.

God. XIII.

MAJ 1937

Broj 5.

PLEBISCIT NARODA

U toku posljednjih mjeseci režimska štampa, radi po-manjkanja unutrašnje-političkih uspjeha, koncentrisata se na veličanje vanjsko-političkih « uspjeha » vlade Stojadinovića. Bugarsko-jugoslavenski ugovor o vječnom prijateljstvu predstavljao se kao krupan korak ka osiguranju mira. Atensko vijećanje Balkanske Antante obilježeno je kao krupan diplomatski uspjeh Stojadinovića. Italijansko-jugoslavenski ugovor prikazivan je kao najveća pobjeda u nizu ostalih « pobjeda » Stojadinovićeve vanjske politike. Režimska štampa je, dapače, nedavno beogradsko vijećanje Male Antante označila kao krupan uspjeh politike i vlade Stojadinovića.

Ali povodom zvanične posjete predsjednika Čehoslovačke republike g. Beneša u Jugoslaviji u to pobjedničko raspoloženje udario je grom. Ne grom iz vedra neba, nego grom iz naroda. Dosada su vlade u Jugoslaviji, a naročito od 6 januara pa do danas provodile spoljnu politiku iza ledja naroda Jugoslavije. Vlade su angažovale narode i ne pitaju ih za njihovo mišljenje. Narodima su nametane obaveze, narodi su vezivani ugovorima, njihovom se sudbinom trgovalo, na njihovu štetu pravljeni su svakojaki računi, — a sami narodi po svim tim pitanjima nisu bili ni pitani. Narodi Jugoslavije bili su do sada samo objekt, samo predmet spoljne politike. Ali oni nisu bili njen subjekt, nisu bili činioc koji suodlučuje u spoljnoj politici države. Državnici vodili su visoku politiku u ime naroda, ali bez mandata od naroda, vodili su je za njegovim ledjima, i na njegovu štetu.

Nezadovoljstvo narodnih masa sa spoljnom politikom vlade Stojadinovića tinjalo je i raslo već odavna pod korom cenzure i iznimnih zakona. Povodom posljednjeg italijansko-jugoslavenskog ugovora ono je probilo tu koru i izašlo na površinu. Povodom dolaska Beneša u Jugoslaviju to negodovanje razlilo se je u moćnu neuzdrživu bujicu, koja je bila zapažena i zabilježena u svima prestonicama Evrope. Narodi Jugoslavije progovorili su. Za vrijeme boravka fašiste grofa Čiana u Jugoslaviji — narodne mase demonstrirale su protiv fašizma. Za vrijeme boravka demokrate i pobornika mira dra Beneša — narodne mase demonstrirale su za mir, za demokratiju, za Narodnu Frontu.

Ove demonstracije imaju ogroman politički značaj. To je bio svoje vrste **PLEBISCIT NARODA**. Kao što je val narodnog neraspoloženja 5. maja 1935 g. smeo omraženu vladu Jeftića, tako i ovaj val treba da povrati Jugoslaviju u krilo država, koje predstavljaju čvrsti oslonac mira i neprobojnu branu protiv rata. Otkada Jugoslavija postoji nije bilo takvih manifestacija naroda po spoljno političkim događajima, kao sada povodom boravka Čiana i Beneša u Jugoslaviji. Spoljna politika prenešena je u narodne mase, na ulicu. U tim demonstracijama narodi Jugoslavije rekli su svoju odlučnu riječ. Narodi Jugoslavije izjasnili su se protiv osovine Rim-Berlin, protiv preorijentacije spoljne politike Jugoslavije, osudili su politiku vlade Stojadinovića i tražili povratak politici nedjeljivog mira, kolektivne

sigurnosti i saveza sa onim državama, koje su iskreni i dosljedni pobornici mira.

Triumfalne manifestacije za Beneša, kakvih u Jugoslaviji nije doživio ni jedan strani ni domaći državnik, bile su oblik, u kome se izrazilo narodno negodovanje sa Stojadinovićevo politikom guranja Jugoslavije u naručaj Hitlera i Musolinija. U tim manifestacijama narodne mase pozdravile su i klicale su:

Benešu, koji je za predsjednika Čehoslovačke Republike izabran glasovima sviju demokratskih stranaka, uključujući i komuniste i koji je izabran u borbi protiv čehoslovačkih Živkovića, Jeftića, Stojadinovića i Korošeca;

Benešu, koji 18 godina nepokolebivo stoji na braniku demokracije, slobode, ravnopravnosti i nezavisnosti malih naroda i koji predstavlja jednu od moćnih uporišnih tačaka u borbi protiv agresivnog i nasilničkog njemačkog i talijanskog fašizma;

Benešu, koji je neumoran branioc nedjeljivog mira, kolektivne sigurnosti i Društva Naroda;

Benešu, koji je sklopio savez a uzajamnom pomaganju između Čehoslovačke i SSSR i koji ne malaksava u svojim nastojanjima, da i druge države Male i Balkanske Antante predobije za savez sa SSSR i sa narodno-frontovskom Francuskom.

Posjeta Beneša u Jugoslaviju donijela je dva rezultata. Jedan je negativan, a drugi je pozitivan. Pokušaj Beneša da urazumi Stojadinovića i princa Pavla, da će njihova orijentacija na osovinu Rim-Berlin narodima i državi Jugoslaviji donijeti samo štete, nije uspio. To je negativni rezultat njegova puta. Ali njegov dokazak u Jugoslaviju podigao je na noge drugi moćni faktor u spoljnoj politici: narode Jugoslavije. U tome pogledu rezultat posjete Beneša u Jugoslaviju je pozitivan i ta posjeta je krupan uspjeh politike mira i demokratije. Sada se radi o tome, da se taj drugi faktor — narodne mase — ne zaustavi na postignutom, nego da traži i da prisili vlastodržce, da se odreknu od svoje dosadanje politike. To je jednodušni zahtjev sviju demokratskih snaga i pokreta u zemlji: HSS, samostalnih demokrata, radikala, demokrata, zemljoradnika, lijevih zemljoradnika, socijaldemokrata, komunisti, a takodjer i ogromne mase članova režimske JRZ.

Narodna masa i ako ne shvaća uvijek sve finese i cijelu pozadinu pojedinih spoljno-političkih pojava instinktivno osjeća, gdje je pravda u međunarodnoj politici. Ima pravo demokratski prvak Ikonić, koji je na zboru u Nišu 22.11. 1937 rekao: « Naš narod svagda nagoni traži savez sa slobodoumnim narodima i odlučan je protivnik svake zavojevačke sile ».

U internoj rezoluciji Centralnog Komiteta naše stranke (od januara 1937) pred komuniste je postavljena ova zadaća: « **PARTIJA MORA POSTATI AKTIVNI FAKTOR U VANJSKOJ POLITICI JUGOSLAVIJE. ONA MORA SVIMA NARODIMA JUGOSLAVIJE, A NAROČITO POTLAČENIM NARODIMA, POKAZATI, DA HITLEROVSKI FAŠIZAM ZNAČI ZA NJIH OZBILJNU ŽI-**

VOTNU OPASNOST, NAJGORE ROPSTVO, PLJAČKU I UNIŠTENJE. ORGANIZOVANJE SNAŽNOG ANTI-HITLEROVSKOG POKRETA U JUGOSLAVIJI, NARODNOG JURISA PROTIV HITLEROVSKE POLITIKE VLADE, KONKRETNO DEMASKIRANJE TE POLITIKE KAO I MAHINACIJA HITLEROVSKIH AGENATA JE JEDNA OD NAJVAŽNIJIH ZADAČA PARTIJE ».

Zadaća se sastoji u tome, da se ovaj plebiscit naroda,

koji je zaslugom pristalica mira i demokratije i — ne u posljednjem redu — zaslugom komunista povodom posjete Čiana i Beneša proveden u Jugoslaviji, pretvori u moćni **JURIS PROTIV HITLEROVSKOG I MUSOLINIJEVSKE POLITIKE VLADE STOJADINOVIĆA**, u juriš, koji će osigurati uvrštavanje Jugoslavije u frontu mira i koji će približiti i osigurati pobjedu naroda nad njegovim neprijateljima.

KOMUNIZAM - NIJE UVOZNA ROBA

U svome zaključnom govoru u senatu 22. III. 1937. ministar predsjednik pokušao je da opravda odbijanje Jugoslavije da uspostavi normalne odnose sa SSSR tobožnjim uplitanjem SSSR u unutrašnje stvari Jugoslavije. G. Stojadinović je doslovno rekao: «Ja neću da odričem da sovjeti vode jednu miroljubivu politiku, koja izbegava da ih uvuče u jedan otvoreni rat na njihovim granicama; ja neću da odričem ni to da se sovjeti još kako interesuju, da održe mir u unutrašnjosti svoje zemlje... Ali nama, gospodo, ovde u Jugoslaviji treba još jedna garancija, koju do danas od sovjetske vlade nismo dobili, a to je garancija, da se sovjeti neće mešati u naše unutrašnje stvari. Vi ste, gospode, juče sa uzbuđenjem slušali reči, koje je g. senator Milan Popović ovde izgovorio u pogledu komunističke agitacije na našim univerzitetima. Dokle god sovjeti ne prestanu sa komunističkom agitacijom kod nas, dotle ne može biti reči o priznavanju sovjetske vlade ».

Od 1921. g. pa do danas bilo je u Jugoslaviji bezbroj komunističkih procesa. Među njima je većina procesa koji su bili izazvani provokacijom, podvalama i pakovanjima policije. I ni u jednom od tih procesa nije nikada bilo dokazano, da je djelatnost Komunističke Stranke, posredno ili neposredno bila potpomagana od strane bilo kojeg zvaničnog ili nezvaničnog sovjetskog lica ili sovjetske ustanove. Niti na spakovanim optužbama i procesima nije se ni jedan jedini put dokazala veza naše stranke sa sovjetima. To je činjenica, koju ni najstroži sudija ili državni odvjetnik, ne mogu odricati. Ta činjenica ne objašnjava se — kako to sebi mogu da utvaraju protivnici sovjeta — nekom naročitom vještinom, pomoću koje komunisti i sovjeti uspevaju tobože zamaskirati i sakriti svoje međusobne veze. Ta se činjenica objašnjava prosto time, što nikakvih veza između sovjeta i komunističkih stranaka u kapitalističkim državama nema, niti ih je bilo.

Staljin, koji je ne samo vodja naroda Sovjetskog Saveza nego i vodja međunarodnog proletarijata dotakao se pitanja odnosa sovjeta k revolucionarnom pokretu u drugim zemljama u svom poznatom razgovoru sa dopisnikom američkog novinskog koncerna « Skrips Hovard Njuspejpers » — Roj Hovardom. U tome intervjuu od 1. marta 1936. g. Staljin je po tome pitanju rekao: « Mi marksisti smatramo, da će i u drugim zemljama doći do revolucije. Ali do nje će doći tek tada kada to nadju mogućim ili nužnim revolucionari tih zemalja. **Eksport revolucije — to je glupost.** Svaka zemlja, ako ona to ushtije, sama će izvršiti svoju revoluciju, a ako ne ushtije, revolucije neće biti. Evo na primjer, naša je zemlja htjela da izvrši revoluciju i izvršila ju je, i sada mi izgradjujemo novo besklasno društvo. Ali tvrditi, da mi hoćemo da izvršimo revoluciju u drugim zemljama, uplićući se u njihov život, znači govoriti ono čega nema i što mi nismo nikada propovjedali ». Odgovarajući na pitanje Hovarda o govorima američkih komunista na kongresu Kominterne u Moskvi, Staljin je rekao: « Ako su drugovi Brouder i Darsi istupili jednom u Moskvi, oni su kod svoje kuće u Sjedinjenim Državama istupali sa sličnim i čak sigurno sa mnogo odlučnijim govorima stotine puta. Ta, američki komunisti mogu slobodno propovjedati svoje ideje. Bilo bi potpuno nepravilno smatrati sovjetsku vladu odgovornom za djelatnost američkih komunista ». U toku ovog razgovora sa Hovardom Staljin se još jednom dotakao toga pitanja i rekao: « Ako

vi mislite da sovjetski ljudi hoće sami, pa još silom, da promjene formu okolnih država, onda se vi ljuto varate. Sovjetski ljudi, naravno, žele, da se oblik okolnih država promjeni, ali to je stvar samih okolnih država. Ja ne vidim kakovu opasnost mogu okolne države vidjeti u idejama sovjetskih ljudi, ako te države zaista čvrsto sjede u sedlu ».

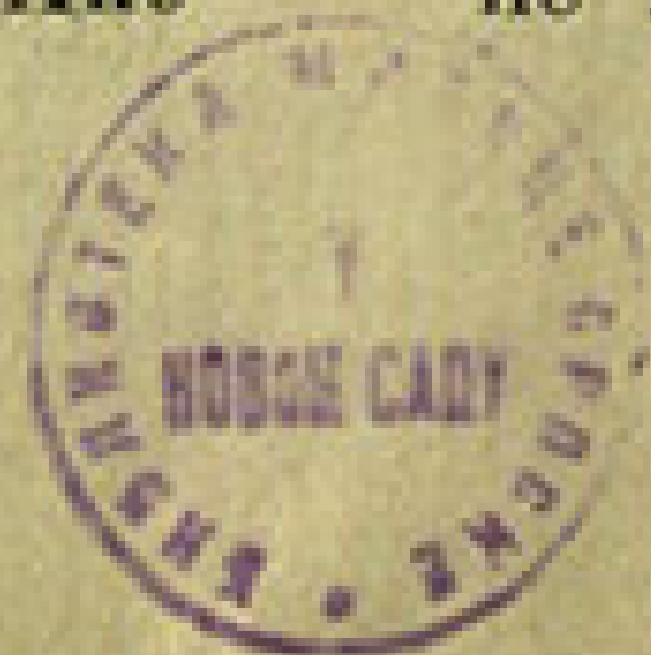
Iz ovoga se jasno vidi shvatanje Sovjeta o revolucionarnim pokretima u drugim državama. To shvatanje može se, ukratko, izraziti u ovim tačkama: 1) revolucija nije neki uvozni predmet, ona se ne može vještačkim putem unijeti u jednu zemlju; 2) sovjetska vlada ne može se smatrati odgovornom za djelatnost komunista u drugim zemljama; 3) promjena privrednog i političkog poredka u raznim državama jeste unutrašnja stvar tih zemalja, u koju se sovjeti ne upliću. Staljin je sa njemu svojstvenom jasnoćom nedvosmisleno rekao, da samo oni državnici i režimi, koji ne sjede čvrsto u sedlu mogu u općim idejama sovjetske vlasti vidjeti neku opasnost uplitanja Sovjeta u unutrašnje stvari dotične zemlje. Očigledno je, da se ova istinita izreka Staljinova može u punoj mjeri primjeniti i na režim kome su na čelu Stojadinović-Korošec.

Tako stoji stvar sa prvom neistinom tvrdnjom g. Stojadinovića, da se sovjeti tobože miješaju u unutrašnje stvari Jugoslavije.

Druga neistina sastoji se u predpostavci, da je komunistički pokret kod nas neka biljka, koja je u Jugoslaviju izvana unesena i koja se tobože vještački održava na životu, blagodareći sokovima, koji se tobože stalno u nju, opet iz vana, ulijevaju. Da vidimo koliko ima istine, a koliko mašte u ovoj tvrdnji.

U periodu dok je naša stranka bila legalna ona je i po broju svojih pristalica i po broju svojih poslanika u ustavotvornoj skupštini bila jedna od najjačih stranaka u zemlji. Od 1921. g. do danas, dakle skoro punih 17 g. komunistički pokret je stalno izvrgnut teroru i progonima. U toku tih 17 godina deseci hiljada komunista — Srba, komunista — Hrvata, komunista — Slovenaca i komunista drugih naroda Jugoslavije prošli su kroz zatvore, glavnjače i robije. Sve su to pripadnici svoga naroda i svoje klase, a ne neki misteriozni « agenti » i « emisari », koji se tobože spolja ubacuju u zemlju. 99 % tih uhapšenih komunista nisu nikada u svom životu bili u inostranstvu. I pored tolikog terora i najgroznijih progona komunistički pokret u Jugoslaviji ne samo da nije mogao biti slomljen i uništen nego nije ni oslabljen. I vlada Stojadinovića smatra komunistički pokret danas najvećom unutrašnjom opasnošću! Ako, dakle, 17 godina najžešćeg terora nije bilo u stanju da slomi komunistički pokret, onda mora biti jasno da taj pokret ima i te kako dubok i čvrst korjen u narodu. Sokovi koji tome pokretu daju otpornu i životnu snagu ne trebaju i ne mogu se uvoziti iz vana. Ti sokovi imaju svoj izvor u unutrašnjim prilikama u zemlji, u materijalnom i društvenom položaju proletarijata i naroda u zemljama Jugoslavije, u neminovnim i željeznim zakonima klasne borbe i društvenog razvitka. Jugoslavija se ne može otrgnuti uticaju tih zakona i pobjeći od njih.

K tome pitanju moglo bi se pristupiti i sa jedne druge strane. G. Milorad Nedjeljković, direktor Poštanske Stecionice, akcioner Narodne Banke i poznati ekonomski stručnjak održao je 26.III.1937. na zboru dioničara Narodne Banke govor, u kome je, između ostalog rekao: « Od

svekolikog seoskog stanovništva kod nas, jedna petina nema već nimalo svoje zemlje, već živi od nadnice, službe ili napolice po tuđim imanjima; dvije trećine samostalnih seoskih gazdinstava imaju ispod 3 hektara obradive zemlje, 70 % ima zemlje ispod 5 hektara. Stoko je na svim gazdinstvima sasvim omanilo, te se zemlja i slabije ore i manje djubri... Anketom je utvrđeno, da u čitavim krajevima naše države polovina sitnih seoskih gazdinstava nema punu zapregu, ili nema nikakve zaprežne stoke, već se zaprega pozajmljuje, da se poslije odradi ili plati žitom. Isto tako ima čitavih krajeva, gdje polovina i tri četvrtine seoskih gazdinstava nemaju svoga pluga, pa čak ni drvene ralice, nego i to uzajmljuju i iznajmljuju ili rade motikom svoju njivu. Utvrđeno je, da kod nas ima još 300.000 drvenih ralica i to ne uslijed kulturne zaostalosti, nego uslijed osiromašenja sitnog seljaka. Posljedica je toga da zemlja daje sve manji prinos. Po mnogobrojnim anketama ove godine mnoga su gazdinstva imala svega 6-7 tovara pšenice po hektaru tamo, gdje su prije desetak godina imali 12-15 tovara... Ukupan dohodak naše poljo-privrede opao je posljednjih 10 godina za čitavu polovinu, a po glavi stanovništva, uslijed jakog prirasta za čitave dvije trećine ».

Seljake danas pritiskuje porez, pritiskuje dug, pritiskuju niske cijene njegovim proizvodima, pritiskuje nestašica zemlje. Rudolf Bičanić, izučavajući prilike u t.zv. pasivnim krajevima, došao je do zaključka, da je « seljačko gospodarstvo — gospodarstvo gladi ». U svojoj knjizi « Kako narod živi » Bičanić je dokazao, da « tri četvrtine Hrvata nemaju vlastitog kreveta ». Moglo bi se navesti još stotine ovakvih primjera i dokaza.

A kakvo je tek stanje radnika! Prema podacima Bogda-

na Kredića (« Radnički štrajkovi » 1936, str. 33) « oko 20.000 odraslih radnika nemaju ni četvrtine onih sredstava, koja su potrebna za golo izdržavanje samo jedinke. 97.585 radnika nemaju ni polovinu za lično izdržavanje. Daljih 128.809 radnika zarade od 1/2 do 2/3 za lično izdržavanje. 97.000 radnika kreću se od 2/3 potrebnog iznosa za lično izdržavanje. Tek 110.000 imaju obezbjeđeno lično izdržavanje. A svih ovih 441.000 radnika nemaju mogućnosti da zasnuju porodicu... » Prema podacima sarajevske Rad. Komore 66 % gradjevinskih porodica ne doručkuje, 10 % ne ruča, a 15 % ne večerava. A kakvo je tek stanje pilanskih i šumskih i osobito poljoprivrednih radnika i besposlenih! Od 1925 do 1935 g. proletarijat Jugoslavije izgubio je radi smanjenja nadnica i radi besposlice više od 10 milijardi dinara.

Narod u zemljama Jugoslavije loše živi. Gore nego ikada dosada. Ta činjenica nuka narod, da se bori za popravak svoga položaja, za svoja prava i za svoj boljitak. A ta borba mnoge i mnoge, a među njima i najbolje sinove naroda dovodi u komunistički pokret. Taj položaj naroda, a naročito radničke klase jeste unutarjni i nepresušivi izvor pritoka uvijek novih i mnogobrojnih snaga u komunistički pokret — a ne uticaji iz vana i tobožnje uplitanje sovjeta u unutrašnje stvari Jugoslavije. Komunisti imaju uticaj među radnicima i u narodu, jer se zna, da oni hoće, da se njihov položaj popravi i poboljša i jer se zna, da oni hoće dobro narodu, pa makar radi toga postradali interesi one šake bogataša, bankira, fabrikanta, korupcionaša i gulikoža, čije interese g. Stojadinović predstavlja i brani.

M. RAJIĆ.

BOLJŠEVIČKA NEUSTRAŠIVOST I NAČELNOST

Na plenumu V.K.P.(b) održao je drug Staljin referat o nedostacima partijskog rada i mjerama za likvidaciju trockističkih i drugih dvoličnika. Referat druga Staljina od ogromne je važnosti ne samo za boljševičku partiju, već i za sve sekcije Kom. Internacionale. Iz njega će se učiti pokoljenja revolucionara boljševičkoj načelnosti i neustrašivosti u samokritici, boljševičkoj vještini rukovodstva masama u borbi protiv otvorenih i zamaskiranih neprijatelja naroda. Iz njega bije vjera u stvaralačku snagu masa, onu snagu iz koje je slavna boljševička partija crpla i crpe svoje snagu, blagodareći kojoj je mogla da izgradi divnu zgradu socijalizma.

Procesi protiv trockističko-zinovjevskih zlikovaca i izdajnika pokazali su da u partijskom radu u Sovjetskom Savezu ima nedostataka. Sa njemu svojstvenom otvorenošću, pronicljivošću i dalekovidnošću drug Staljin analizira te nedostatke i ukazuje put kako se oni mogu ukloniti. On nepoštedno šiba političku bezbrižnost izvjesnih rukovodilaca partijskih organizacija. Uprkos upozorenja Centralnog Komiteta na zločinačku rabotu trockističkih dvoličnika, ti rukovodioci nisu pokazali dovoljno budnosti, te je lako uspelo mnogim trockističkim izrodima ne samo da slobodno vršljaju, već da se dočepaju važnih i odgovornih položaja u partiji. Mnogi su članovi i funkcioneri partije zaboravili osnovnu stvar, naime da Sovjetski Savez postoji i razvija se okružen kapitalističkim državama, koje samo iščekuju momenat da ga napadnu, umište ili u najmanju ruku potkopaju i oslabe njegovu snagu. Oni su zaboravili da buržoaske države šalju u Sovjetski Savez svoje špijune, štetočine, diversante i ubice koji ili sami ili preko svojih « domaćih » agenata pokušavaju da oslabe snagu sovjetske države. To buržoaske države čine i jedna prema drugoj, pa zar onda nije « s gledišta marksizma tačnije pretpostaviti da će one u Sovjetski Savez slati dvaput i triput više štetočina, špijuna, diversanata i ubica nego li u ma koju buržoasku državu. » (Staljin).

Radi toga je špijunsko-diversioni rad trockističkih agenata japansko-njemačke policije došao iznenada za neke partijske funkcionere. Oni prosto nijesu primjetili evolu-

ciju trockizma i njegovu korjenitu izmjenu. « Naši partijski drugovi nisu primjetili da je trockizam prestao da bude politička struja u radničkoj klasi, da se trockizam iz političke struje u radničkoj klasi, što je on bio prije 7-8 godina, pretvorio u zagriženu i beznačelnu bandu štetočina, diversanata, špijuna i ubica, koji rade po nalogu špijunskih agenata inostranih država ». (Staljin).

Trockizam je prestao da bude struja u radničkoj klasi radi toga što krije od radnika svoje političko lice, on ne govori otvoreno i pošteno o svojim ciljevima. To ne znači da trockizam nema danas svoje političke platforme. Ali ta platforma je antinarodna i antiproleterska. « Restauracija kapitalizma, likvidacija kolhoza i sovhoza, uspostavljanje eksploatacije, savez sa fašističkim snagama Njemačke i Japana radi ubrzanja rata protiv Sovjetskog Saveza, borba za rat a protiv politike mira, teritorijalno raskomadavanje Sovjetskog Saveza i predaja Ukrajine Njemcima, a Primorja Japancima, priprema vojnog poraza Sovjetskog Saveza, u slučaju da ga napadnu neprijateljske države, i kao sredstvo za postizavanje tih zadaća — štetočinstvo, diversije, individualni teror protiv rukovodioca sovjetske vlasti, špijunaža u korist japansko-njemačkih fašističkih sila — to je politička platforma današnjeg trockizma, koju su razvili Pjatakov, Radek i Sokoljnikov » (Staljin). Kad su ova trojica tražili od Trockog da sazovu konferenciju na kojoj bi iznjeli tu platformu, to im je Trocki zabranio. Bojao se da čak malom broju svojih bandita kaže svoj pravi cilj. Krio je prave svoje ciljeve ne samo od mase, već čak i svojih vrhova.

Tu evoluciju trockizma nisu zapazili neki članovi partije, nisu vidjeli da su trockisti došli kao naručeni inostranim državama za špijunsku i diversionu djelatnost, da su taj izdajnički posao vršili prikrivajući se članskom kartom.

Odakle ta zaboravnost, sljepoća i bezbrižnost kod nekih partijskih članova. Zaslijepili su ih ekonomski uspjesi i tekovine socijalističke izgradnje. Grandiozni planovi dviju pjatiljetki i njihovo izvršenje podigli su na nevidjenu visinu snagu Sovjetskog Saveza. Ali se pri tome ne smije zaboraviti da je Sovjetski Savez okružen neprijateljima,

da u koliko raste njegova snaga, u toliko je neprijatelj bješnji, bezobzirniji i pakosniji.

Drug Staljin ukazuje na jednu novu vrstu opasnosti u vezi sa uspjesima socijalističke izgradnje. Kad postoje teškoće pri izgradnji socijalizma, onda one kod slabih ljudi izazivaju malodušnost i nevericu u svoje snage. Ali kad se vide uspjesi, onda se kod takvih ljudi javlja jedna nova opasnost: oni se lako zanose uspjesima, postaju samozadovoljni, podejenjuju neprijatelja, razmekšavaju se. To su ljudi politički nezreli, koji ne vide dalje od nosa, koji se lako uspavljaju i žele da se odmaraju na lovorikama.

Zbog toga se moglo dogoditi da se neprijatelji socijalističke izgradnje, trockistički dvočlenici, proguraju na odgovorne partijske poslove, odakle su činili « usluge » svojim fašističkim gospodarima.

Radi toga drug Staljin postavlja pred čitavu partiju potrebu političkog vaspitanja kadrova. Partija je za posljednjih nekoliko godina odgojila stotine hiljada rukovodioca socijalističke privrede. Danas pak treba to tehničko vaspitanje kadrova dopuniti sa političkim. Učiti se boljševizmu — to je parola u kojoj je izražena ta velika istorijska zadaća. Samo politički potkovani ljudi mogu brzo odstraniti tu opasnost koja je nastala u vezi sa besbrižnošću, sljepoćom i političkom kratkovidnošću ljudi, uspavanih velikim ekonomskim uspjesima. « Aa kad se mi oslobodimo te idiotske bolesti, tada možemo s punom uvjerenošću reći, da nam nisu strašni nikakvi neprijatelji, ni unutašnji ni spoljašnji, da nam nisu strašni njihovi prepadi, jer ćemo ih tući i u buduće isto onako kao što ih tućemo danas i kao što smo ih tukli u prošlosti » (Staljin).

Postavljajući pred partiju zadaću učiti se boljševizmu, drug Staljin u svom završnom govoru na istom plenumu ukazuje na osvještane i oprobane metode boljševičkog vaspitanja i rukovodstva. Sa svom snagom on podvlači potrebu samokritike u partijskim redovima. To je najveće blago naše partije. Nema te partije u svijetu koja bi tako neustrašivo i otvoreno pred čitavim narodom govorila o svojim nedostacima, ukazujući istovremeno gdje je uzrok tih nedostataka i gdje je put da se oni uklone. Toj nepoštednoj kritici učio nas je naš učitelj Lenjin, njoj nas uči danas Staljin. Samo ćemo tako sačuvati povjerenje narodnih masa, samo tako ćemo biti dostojni da ih vodimo u borbi za socijalizam.

Dalje drug Staljin ukazuje na neophodnu potrebu jačanja veze s masama i na potrebu učenja od masa. « Veza s masama, jačanje tih veza, spremnost da se oslušne glas masa — eto u čemu je snaga i nepobjedivost boljševičkog rukovodstva. Može se priznati kao pravilo da će boljševici dok god očuvaju vezu sa širokim masama naroda biti nepobjedivi. I naprotiv, neka se samo boljševici odrežu od masa i izgube vezu s njima, neka ih samo pokrije birokratska rdja, i oni će biti lišeni svake snage i pretvoriće se u ništa. » Kao što je junak iz grčke mitologije Antej svu svoju snagu crpio iz doticaja sa zemljom, tako i boljševici svu svoju snagu crpe iz doticaja sa narodnim masama.

Govor druga Staljina dočekala je buržoaska štampa sa zloradošću i zlobom. Cerekaju se i keze buržoaska novinarska piskarala. Ta eto sam Staljin kaže kako u boljševičkoj partiji nije nešto u redu. Ta gospoda nijesu navikli da igdje u svijetu čuju rukovodiocce države i velikih partija otvoreno govoriti o nedostacima svog rada. Oni i ne slute, da se upravo u tome sastoji snaga boljševičke partije, što ona ima smjelosti da pred narodom koji vodi kaže otvoreno i bez izmotavanja šta u njenom radu nije bilo dobro i kako to valja ispravljati. To nije metod boljševičke partije od juče. Ona se njime služi od svog početka i upravo radi njega ona je izdržala sve oluje, pobijedila carizam i kapitalizam izgradila socijalističko društvo i danas vodi narode sovjetske zemlje ka novim pobjedama socijalizma.

P. V.

Primjedba redakcije: Uskoro će izaći kao izvanredno izdanje « Radničke Biblioteke » srpski i hrvatski prevod referata i zaključnog govora druga Staljina na Plenumu V.K.P.(b).

Smjelosti, samostalnosti i inicijative!

Izmjenu stila i sistema našeg partijskog rada prihvataju sa oduševljenjem naši aktivisti i sve ostalo članstvo. Nema sumnje da su njom pogodjene i pravilno izražene težnje i želje našeg partijskog članstva, koje je osjećalo da se s novim uslovima i mogućnostima borbe mora izmjeniti i sistem rukovodstva i stil rada. Nadjeno je, dakle, rješenje onog pitanja koje već poodavno muči sav naš aktiv i koje je bilo dovelo čak i do izvjesnih trzavica, koje su neki nesavjesni ljudi pokušali da iskoriste u antipartijske svrhe.

Ali time što je rješenje nadjeno i stav odredjen, stvar nije skinuta s dnevnog reda. Samim tim neće preko noći i nekako samo od sebe sve poći kao po loju. Naprotiv, upravo je sad potreban krajnji napor svih naših aktivista da se to rješenje sprovede u život, da se ta izmjena osjeti u radu naših partijskih organizacija i u čitavom političkom životu Jugoslavije. Ne trebamo se varati, to nije lak zadatak. Ta godinama su naši ljudi vaspitavani tako da su za svaku sitnicu čekali direktivu i instrukciju. Bez nje nisu mogli da se maknu kao slijepac bez štapa. Čisto su se bojali da nešto samostalno urade, pa prime na se odgovornost. Nije teško pogoditi da su ti ljudi više nalik na činovnika koji čeka ukaz, nego na proleterskog revolucionera za koga je društvena i politička aktivnost glavna sadržina njegova života. Zahvaljujući takvom pogrešnom, neboljševičkom vaspitanju naših kadrova biće veoma teško sprovesti u život izmjene o kojima smo gore govorili. Jer smisao, duh tih izmjena leži baš u tome da se od naših mjesnih ljudi traži više samostalnosti, više inicijative, više lične odgovornosti za učinjeno. Postoji opasnost da se pri samom sprovođenju u život tog stava učine mnoge pogreške. Trebaće umjeti uskladiti široku slobodu djelanja i samoinicijative s disciplinom i kontrolom partijskih tijela. Trebaće umjeti naći načine da se spriječi organizaciono slabljenje naše partije uslijed toga što neće biti uvijek neposrednog i svakodnevnog rukovodstva i kontrole pojedinaca od strane foruma. Tu su opasnosti velike, a recepta kako da se one izbjegniju nema i ne može biti. Tu valja svaki pojedinačan slučaj rješavati prema mjesnim prilikama, prema oblasti rada, čak prema pojedincu koji odredjeni rad vrši. Da bi se, dakle našlo uvijek pravo rješenje treba pameti i smjelosti ljudi sa samog terena. Osnovno je, sve snage baciti na rad među masama i u korist masa, koje će biti najbolji sudija onoga što pojedini komuniste ili organizacija budu radili.

Upravo radi toga može se, radi stare, nesrećne tradicije, naći ljudi koji oduševljeno primaju izmjene u stilu rada i sistemu rukovodstva, ali koji će čekati da se to oživotvori opet nekakvom direktivom. Ti ljudi nisu onda ništa razumjeli od svih tih izmjena, koje doista predstavljaju krupan događaj u razvitku naše partije. Upravo tu, na prvom koraku, na samom početku novog puta valja se pokazati doraslim. Tu se valja pokazati zrelim i sposobnim ne da se riješe sva tako komplikovana pitanja odjednom, već da se krene smjelo novim putevima. Upravo tu valja odmah prekinuti sa starim iščekivanjem da nam neko pomogne. Upravo tu sve leži na mjesnim aktivistima, koji će, polazeći od konkretnih prilika svog mjesta, svog preduzeća, svoje oblasti rada, oživotvoriti sami ono što je u principu, u opštim linijama rješeno za čitavu partiju. Biće teturanja i posrtanja, ali će se poslije toga svaki nesumnjivo osoviti na svoje noge i kročiti smjelo dalje. Oživotvorenje tog novog u našem radu ispit je za naše članstvo. To će da pokaže da li je ono zrelo da docnije samostalno rješava i druge zadaće koje pred nama stoje.

Naći će se ljudi koji će, ogrezli u starim shvatanjima, i videći te prve nesigurne korake, zapištati sa raznih strana. Uplašiće se kad vide kako se stvari razvijaju mimo onih starih kalupa na koje su oni navikli. Tima moramo reći: ne bojte se inicijative, pa makar se ona i ne podudarala sasvim sa odredjenim i « priznatim » kalupima. Razvijajmo tu divnu osobinu revolucionera, pa makar to u početku u

pojedinih slučajevima bilo plaćeno i izvjesnim grješcima. Nećemo pomoći našem pokretu ako budemo usplahireno gledali i vajkali se kako, eto, na sve strane svi nešto rade ne čekajući direktivu. Pomoći ćemo mu pak, ako napregnemo sve snage da te potočice i potoke slijemo ujedno i upravimo jednom jedinstvenom cilju. V.

Protiv političke sljepoće i liberalizma

Mnogobrojne žrtve dala je naša partija u nejednakoj borbi sa narodnim neprijateljima. Pali su mnogi i mnogi od njezinih najboljih boraca, pa ipak nju neprijatelj nije mogao uništiti. A zašto? Prvo, zato što je na mjesto jednog palog druga došlo deset novih i, drugo, a ovo je najvažnije, što u **redove partije, sa nekim malim izuzecima provokacije, neprijatelj nije mogao prodrijeti i partija je jedinstveno i složno odbijala sve udarce.** Ali kad klasnom neprijatelju ne uspije jednim sredstvom, on se laća raznih drugih da do cilja dodje. Vidjeli smo nedavno da se međunarodni fašizam povezo sa trockistima pa da na taj način uništi prvu proletersku državu. Kad nisu pomogle razne vojne intervencije i belogardijske štetočine i diversanti nadali su se fašisti da to postignu pomoću trockista, ali je blagodareći budnosti sovjetskih organa uspjelo otkriti i osujetiti tu namjeru.

Da li je za našu partiju trockizam opasan? Ovo pitanje postavljamo zbog toga što mnogi naši drugovi sa smješkom i mahanjem ruku prelaze preko toga. Naime, nekoji naši drugovi govore: kod nas trockizam ne može prodrijeti, prvo zbog toga što u nas nije teren za njega, jer radnici po svome zdravom instinktu znadu prozreti i onemogućiti svaki pokušaj organizovanja te zaraze kod nas i, drugo, procesi protiv trockista u Moskvi konačno su ih raskrinkali i oni se politički kod nas više ne mogu afirmirati. Drugi opet kažu: « Pa ima tu kod nas nekolicina takvih ljudi koji se ne slažu sa vanjskom politikom Sovjetskog Saveza, ili ne slažu se sa osudom trockista u Moskvi, jer « sada nije vrijeme za to » itd. Sve je to pogrešno. Trockizam danas radi u raznim zemljama na razne načine. Tačno je da on kod nas ne bi mogao naći masovnu bazu, ali je tačno i to da jedna mala grupica trockista može mnogo napakostiti. « Trockizam danas više nije onaj što je bio prije 7-8 godina » kaže drug Satljin. Zatim on veli: « Savremeni trockizam nije politička struja u radničkoj klasi, nego besprincipna i bezidejna banda štetočina, diversanata, uhoda, špijuna, ubica, banda zakletih neprijatelja radničke klase, koja radi po narudžbi špijunskih odjeljenja inostranih država ». Prema tome i borba protiv takvog trockizma treba da bude takva kao što je borba protiv klasnom neprijatelju, jer trockizam je sada klasni neprijatelj radničke klase i prema njemu nema i ne smije biti milosrdja. Neka se sjete samo, naši drugovi onog slučaja sa Židovom knjigom. Nju su neki naši trockiste vrlo brzo iskoristili. Zar se među masama tom « dobronamjernom objektivnošću » nije izazvala izvjesna zabuna?

Zanašati se time da je poslije raskrinkavanja trockizma na Moskovskom procesu otpala potreba suzbijanja trockizma, miriti se sa tim da naši trockisti doduše mrmljaju, ali su inače poštteni i hoće da rade, pa zašto da ih ne iskoristimo » itd. Sve je to najblaže rečeno politička sljepoća. Sljepoća politička je to kad naši drugovi govore: « Pa mi nemamo sposobnih kadrova, pa zašto ne bi ovaj ili onaj, iako je poznat kao trockista, mogao održavati neko predavanje ili prosvjetni kurs ». Nama su kursevi potrebni kao nasušni hljeb, ali valida nećemo biti takvi sljepoci da donustimo da ih održavaju otvoreni neprijatelji radničke klase.

Zašto naši drugovi tako rezonuju? Da li možda zbog toga što oni nisu ubedjeni u pravilnost partijske linije i linije Kominterne? Ne! Naši drugovi komunisti odani su toj liniji. Oni to dokazuju svojim požrtvovnim radom, staranjem da tu liniju razumeju i sprovedu i žrtvama koje svakodnevno doprinose. Ne! Nešta drugo je uzrok takvog

shvatanja. Naši drugovi tješe se i uspavljaju time, da je trockizam stvar koja se tiče Sovjetskog Saveza, a on će već znati obračunati sa njim. Drugo, naši drugovi u svojoj ogromnoj većini poštteni su i odani revolucionari, koji su spremni svakog časa svoje živote žrtvovati za stvar radničke klase i u tom svome revolucionarnom poštenju smatraju nemogućim da ima tipova koji bi mogli biti, uprkos toga što tako lijepo pišu i govore, kao što je to slučaj Nikole Popovića i njemu sličnih, u redovima klasnog neprijatelja. Takva shvatanja naših drugova mogu se nazvati trulim liberalizmom i političkom kratkovidnošću koja može našoj partiji naneti velike štete, ako se na vrijeme ne iskorjenu.

Već smo spomenuli da trockisti znadu prilagoditi se raznim uslovima. Kod nas se oni danas isprsavaju kao 100 % komunisti i kritikuju « oportunističku liniju » partije. To znači borba protiv narodnog fronta i jedinstva radničke klase, bez obzira na to što se oni izjašnjavaju za to jedinstvo. U tome i jeste licemjerstvo trockista. Oni kritikuju Sovjetski Savez zato što on ne šalje vojnu pomoć Španiji. I tu je licemjerstvo, jer time se želi diskreditovati Sovjetski Savez pred masama. Čime naši trockisti mogu još biti štetni u redovima naše partije? Time što ustaju protiv autoriteta rukovodećih partijskih funkcionera i funkcionera u radničkim redovima. Time se hoće oslabiti borbena snaga radničkog pokreta. Dalje time što vješto buškaju sa strane i ruši partijsku disciplinu i povjerenje prema rukovodstvu partije itd. Mnogi će naši drugovi kazati, a i govori se: « Pa zašto da se čovjeka odmah proglasi trockistom ako nešto kritikuje ili izražava svoje mišljenje ». Protiv kritike u pravo vrijeme i na pravom mjestu ne može niko ništa prigovoriti. Naprotiv zdravu i konstruktivnu kritiku treba poduprijeti. Ali razna šuškanja po budžacima nanose uvijek štetu. Hoću ovdje i to da primjetim da mi razlikujemo svjesne trockiste od onih koji kod nas nesvjesno padaju u trockizam, **ali podvlačimo da i ovo drugo vodi k istom cilju, tj. u korist klasnog neprijatelja.**

Kod nas se u posljednje vrijeme opaža popuštanje discipline ne samo kod naših simpatizera, nego i kod samih partijaca i omladinaca koji rade u raznim organizacijama. Ta nedisciplina izražava se u tome, što se prave smetnje kod provodjenja naše linije u tim organizacijama, ali više sektaškog nego oportunističkog karaktera. Ima izvjesnih znakova da se disciplina ruši sa strane nekih ljudi kao što je na primjer S. u Zagrebu, koji je radi izdajničkog držanja na policiji isključen iz partije a sad na prepreden način prilazi neobavještenim radnicima, okupljajući ih oko sebe, da ih onda obradjuje i iskoristi protiv partije. Disciplina i autoritet ruši se i na taj način, a to je vrlo česta pojava kod nas, da mnogi naši ljudi, osobito oni koji ništa ne rade, a uvijek sve kritikuju, vrlo lako i neodgovorno i onako samo « slučajno » bacaju optužbe na pojedine drugove koji su aktivni i rade odgovorne poslove, ali imaju nedostataka. Ti vajni kritičari vide samo te nedostatke, naduvaju ih, ali ne vide da ti ljudi koje oni neodgovorno kritikuju, rade, a « kritičari » samo fraziraju. Sa time treba da se u našoj partiji prestane. Rušenjem autoriteta pojedinih drugova ruši se autoritet partije koja ih je na određeni rad postavila, a oni za svoje pogreške i nedostatke odgovaraju pred partijom.

Sve ovakve nezdrave pojave kod naših ljudi pogodni su teren za trockizam. On to oprezno iskorištava u svoje svrhe. Mi upozoravamo naše drugove i simpatizere na te nedostatke i signaliziramo opasnost koja preti radničkom pokretu kod nas, ako se sve to u klici ne uguši. Iluzija je misliti da klasni neprijatelj neće iskoristiti to oružje i kod nas u Jugoslaviji. Sjetite se samo kako su za vrijeme procesa u Moskvi, a još i sada, razne reakcionarne novine « Samouprava », « Hrv. Straža » itd. uzimale u zaštitu te bandite, nazivajući ih « najboljim Lenjinovim saradnicima », « starim zaslužnim boljševicima » itd. Više političke budnosti, a manje povjerenja prema raznim sumnjivim elementima i mi ćemo zaista ostati pošteđeni od te zaraze.

Naše zadaće:

1. Podizanje teoretskog i političkog nivoa naših kadrova pomoću raznih kurseva, jer to će im pomoći da lakše prozru trockiste, ma kako se oni maskirali.

2. Upoznavanje ne samo partijskih kadrova, nego i širokih masa sa suštinom trockizma.

3. Razvijanje budnosti partijaca prema svim oblicima skretanje sa linije naše partije.

4. Najenergičnije suzbijati truli liberalizam prema gore navedenim pojavama u našoj partiji sve do primjenjivanja najoštrijih part. kazni.

ZAGORAC.

SKOJ NA NOVOM PUTU

Prošlo je više od 1 1/2 godine od VI. Kongresa Komunističke Omladinske Internacionalne (KOI). Na tome Kongresu donešeni su zaključci čije sprovođenje treba da omogućiti komunističkoj omladini da okupi i povede mlado pokoljenje putevima borbe za hljeb, mir i slobodu, za sretniji i veseliji život.

Komunistička omladina Jugoslavije ima za sobom sjajne tradicije. Pokazala je mnogobrojne, divljenja vrijedne primjere herojstva i samopožrtvovanja. Ona je iz svojih redova dala ne mali broj najboljih boraca kao što su Zlatko Šnajder, Oreški, Mišić, Marganović, Kolumbo i mnogi drugi. Ali SKOJ nije bio masovna organizacija. SKOJ je bio samo kopija partije. Nije bio povezan sa širokim masama omladine, nego je izolovano od te mase vodio borbu kojoj su se omladinske mase divile, ali nijesu u njoj učestvovali. SKOJ je dakle bio samo neke vrsti avangarda omladine, koji je živio i borio se odvojeno od širokih omladinskih masa. SKOJ je ignorirao ona pitanja koja interesuju najšire omladinske slojeve. On nije shvaćao svakodnevne potrebe omladine. Skojeveci su bili mladi starci, koji su se prezrivo odnosili prema svemu što nije bilo 100 % revolucionarno i visoko politički i na taj način stvarali su jaz između sebe i omladinskih masa.

Da li su se Skojeveci oslobodili tih nedostataka? Nijesu! Još i danas 1 1/2 god. poslije Kongresa KOI opažaju se kod mnogih naših Skojevacu i čitavih organizacija nedostaci sektaškog karaktera. Treba prekinuti sa tim sektaškim gledištima. Naročito što se tiče organizacionog pitanja. Gledajte, da naš savez treba da bude « srž saveza u kojem je okupljena katolička, socijalistička, nacionalna i demokratska omladina », da on « treba da bude vodja saveza i pokreta koji se okupljaju oko nove nacionalne organizacije », da on mora « svuda pokazati svoje komunističke lice », da « ne treba da istupa samo kao antifašistički savez » i još k tome da on « mora produžiti svoj rad ilegalnim metodama » sektaški iskrivljuje smisao odluka VI. Kongresa KOI. To znači da SKOJ treba temeljito reorganizovati ne po nekom šablonu već postepeno i prema uslovima svakog pojedinog mjesta i pokrajine. Sjajna prošlost našepa SKOJa obavezuje sve Skojevece da hrabro skrenu na novi put, put približenja i uključivanja u masovne omladinske organizacije. Zadaća našeg saveza jeste: 1. Rad na razvoju i učvršćenju svih demokratskih, naprednih i kulturnih organizacija, 2. Djelatnost u korist saradnje svih naprednih omladinskih organizacija, 3. Odgoj omladine u duhu borbe protiv fašizma, a za demokratiju, napredak i mir, 4. Čuvanje legalnosti svih omladinskih organizacija.

Napredna omladina u Jugoslaviji pokazala je mnogo inicijative i spremnosti da se omladina Jugoslavije pokrene i zauzme dostojno mjesto u mnogomilijonskoj armiji mladog pokoljenja iz čitavog svijeta u borbi za mir, hljeb i slobodu. Ali taj omladinski pokret obuhvaća kod nas samo jedan mali dio omladine i to isključivo u gradovima, i u glavnom studentsku, i djelomično radničku omladinu. Seoska omladina uopće nije obuhvaćena. HSS nema još po selima svojih omladinskih organizacija. Tamo prodiru frankovci i klerikalci. Toj omladini treba prići i pružiti joj bratsku ruku. Ne izrugivati se njenim religioznim osjećajima, nego objasniti joj da su interesi cjelokupne omladine zajednički a to je borba za mir, jer glavni teret ratnih strahota pada na mlado pokoljenje. Ne sijanje mržnje, nego hoćemo lju-

bav i bratstvo. Ne rat i ubijanje nego mir, hljeb i slobodu.

U svome radu napredna omladina treba više pažnje posvetiti nacionalno-kulturnim pitanjima, pitanjima prosvjete itd. Više pažnje omladinskim potrebama, više sadržine i raznolikosti u životu omladine. Obogaćen sadržajno život omladine omogućiti će stvaranje masovnih nacionalnih saveza omladine, jer će ju to privlačiti.

Omladina je po svojoj prirodi sklona da u nekom obliku ispolji svoju energiju. Ona je borbena. Ali bi bilo pogrešno tu osebinu omladine iskorištavati samo s vremena na vrijeme na neke političke manifestacije. To treba. Ali treba znati stvoriti mogućnost i za zabave, sport i razonodu. Pitanje borbe za mir treba više povezivati s pitanjem narodne prosvjete, kulturnih priredaba i svakodnevnih potreba omladine.

Udruživanje raznih omladinskih organizacija u nacionalne saveze, bilo u kojoj pokrajini, bilo bi štetno vještački forsirati, ako uslovi zato još nijesu sazreli. Bolje je organizovati najprije saradnju po raznim pitanjima omladine. Pripremanje i stvaranje jakih nacionalnih saveza kao na primjer Hrvatske, Slovenije, Srbije, Vojvodine itd. biti će od ogromne koristi u borbi za mir. No stvarajući snažne nacionalne pokrete omladine ne znači da sada prestaje veza i saradnja između omladine iz raznih krajeva Jugoslavije.

Omladina treba i može da odigra krupnu ulogu u borbi protiv šovinizma i u međusobnom približavanju naroda Jugoslavije. Time će se oslabiti uticaj raznih fašističkih organizacija (frankovci itd.) koji siju mržnju naročito među omladinom. Te fašističke organizacije za raspirivanje mržnje naroda prema narodu, rade u interesu onih fašističkih sila koje danas svim silama nastoje da izazovu svjetski rat, koje ugrožavaju slobodu i demokratiju čitavog svijeta.

Tko su sve zajednički neprijatelji mladog pokoljenja u Jugoslaviji? To su Ljotićevi borbaši, te terorističke bande, koje finansira Hitler da raspiruju jugoslovenski šovinizam (maskirani velikosrpski) i da pripreme srednjevjekovno ropstvo svim narodima Jugoslavije, a naročito mladom pokoljenju. To su frankovci u Hrvatskoj koji se isto tako oduševljavaju Hitlerovim idejama, a podržavaju rimskim parama, da siju i raspiruju nacionalnu mržnju, radeći tako u korist italijanskog imperijalizma, koji je zaklet neprijatelj hrvatskog naroda. To su oni reakcionarni crkveni dostojanstvenici koji pukušavaju da duševno i fizički zarobe mlado pokoljenje po selima i da ga na taj način odgoje i pokrenu u borbu protiv svega što je napredno i čovječansko. U ime svetoga oca pape i crkve sa parolom: « Borba protiv komunizma » oni objektivno pripremaju mlado pokoljenje za rat, jer se staviše na stranu fašizma, a fašizam znači rat.

Mlado pokoljenje neće rata, ono hoće mir, kulturu i slobodu. Ono hoće vedar i veseo život, a ne strahote rata i ponovni mrak i propast.

T. T.

« NOVIM PUTEVIMA »

Izašla je iz štampe nova knjiga u izdanju « RADNIČKE BIBLIOTEKE » druga Milana Gorkića pod naslovom « NOVIM PUTEVIMA » sa sledećim sadržajem:

1. Uvod.
2. Zašto nas progone.
3. Politički značaj i politički uzroci provala.
4. Pogreške u sistemu partijskog rada.
5. Za boljševičku politiku kadra.
6. Kršenja pravila konspiracije.
7. Borba protiv provokacije.
8. Držanje komunista pred klasnim neprijateljem.
9. O stvaralačkoj ulozi komunista.
10. O ulozi komunističke stranke.

Neka svi naši povjerenici, sve organizacije i knjižare izveste nas hitno koliku količinu da im pošaljemo.

KOMUNISTI I HRVATSKI NAROD

Križarski rat protiv komunista, koji vodi Hitler, Mussolini i rimski papa u svijetu, a Dr. Stojadinović sa ministrom policije popom Korošcem, patrijarhom Varnavom i nadbiskupom Stepincem u Jugoslaviji, zahvatio je u svoje kolo i neke prvake Hrvatske Seljačke Stranke. Sto Dr. Stojadinović, Korošec, patrijarh Varnava i nadbiskup Stepinec vode križarski rat protiv komunista, to je posve prirodno. Dr. Stojadinović i njegovi pomagači brane interese gazda i bankira, brane gospodstvo jedne šake nasilnika dok komunisti marširaju u prvim redovima u borbi za narodna prava i slobode, u borbi za bolji život, za mir i hljeb.

Hrvatska Seljačka Stranka okupila je u svoje redove veliku većinu hrvatskog naroda. Prvaci Hrvatske Seljačke Stranke trebali bi da zastupaju, brane interese hrvatskog naroda. Da li oni prvaci Hrvatske Seljačke Stranke koji vode križarski rat protiv komunista rade u interesu hrvatskog naroda?

Ne, baš naprotiv, oni su pomagači beogradske vlade, oni su neprijatelji hrvatskog naroda. Oni ne poštuju volju hrvatskog naroda, oni gaze princip demokratije, koji komunisti dosljedno zastupaju.

Hajde da vidimo je li to tačno? Šta traži hrvatski narod?

Hrvatski narod traži slobodu i ravnopravnost, on traži mira i hljeba, on hoće da se slobodno politički, privredno i kulturno razvija. Jesu li komunisti za to ili ne? Nema nikakove sumnje da su komunisti za to, oni se, šta više, odlučno bore za te zahtjeve i potrebe hrvatskog naroda.

Komunisti su dosljedni pobornici prava svakog naroda na samoodredjenje. To znači da se komunisti bore da hrvatski narod sam, bez ičijeg tutorstva i pritiska, svojom slobodnom voljom odlučuje o svojoj sudbini.

Komunisti su odlučni protivnici svake nasilne asimilacije (stapanja, pretapanja) pojedinih naroda. Zbog toga oni osudjuju i pobijaju sve pokušaje beogradskih vlastodržaca, da sa lica zemlje zbrišu hrvatski narod, da Hrvate pretvore u Srbe ili Jugoslavena, da Hrvate naprave plemenom jednog, makar i troimenog naroda. Komunisti smatraju da su Hrvati, Srbi i Slovenci tri posebna, bratska naroda. Braća ostaju braćom ako bratski rade i bratski se sporazumjevaju, inače postaju nebraćom i neprijateljima.

Komunisti su odlučni protivnici svakog ugnjetavanja i izrabljivanja. Zbog toga oni osudjuju i odlučno se bore protiv ugnjetavanja hrvatskog naroda, koje provode velikosrpska gospoda i bogataši u svom interesu.

Ugnjetavanje hrvatskog naroda jeste jedna nepravda za hrvatski narod, a nesreća i za srpski narod, jer narod koji ugnjetava druge narode ne može biti ni sam slobodan.

Komunisti su protivnici svakog izrabljivanja i pljačkanja jednog naroda, jedne klase ili pojedinog čovjeka.

Zbog toga se komunisti bore protiv pljačkaške politike beogradske gospode i beogradskih kapitalista, koji privredno pljačkaju hrvatski narod. Oni osudjuju beogradsku privrednu politiku kojoj hrvatski narod plaća velike daće i poreze, koji se onda troše za veliki državni aparat, u kojem u ogromnoj većini sjede Srbi ili se troši u objekte koji se grade na srpskoj teritoriji.

To što vrijedi na privrednom to isto vrijedi i na prosvjetnom, zdravstvenom i socijalnom polju.

Komunisti su pravi i iskreni pobornici demokratije, koja može dati hrv. narodu njegova prava. Zbog toga se oni odlučno bore protiv vojno-fašističke diktature i njezinih nasilnih metoda vladavine.

U toj su borbi komunisti dali ogromne žrtve. Tisuće komunista je materijalno upropašćeno, premlaćeno i poubijano sa strane beogradskih vlastodržaca. U toj borbi za narodna prava, za narodnu slobodu i ravnopravnost svih naroda Jugoslavije, za slobodu i ravnopravnost hrvatskog naroda borili su se i bore se svi komunisti bez razlike na vjeru ili narodnost. U tome se natječu komunisti — Srbi sa komunistima — Hrvatima, sa komunistima — Slovencima i svim ostalim komunistima.

U borbi za slobodu i ravnopravnost hrvatskog naroda komunisti su uvijek bili u prvim redovima. Oni su u toj borbi saradjivali sa svim hrvatskim borcima, oni su saradjivali sa Hrvatskom Seljačkom Strankom. Oni su u toj borbi nesebično učestvovali i onda kada su vodje te stranke tu saradnju iz svojih stranačkih interesa odbijali. Komunisti to čine i danas kada neki pravci Hrvatske Seljačke Stranke vode križarski rat protiv komunista. Oni će to činiti i sutra bez obzira na hajku pojedinaca, jer se tu ne radi o taktiziranju sa strane komunista, nego o radu, koji odgovara principima komunizma i komunističke nauke.

Komunisti se bore za slobodu Hrvatske, ali samo za takvu slobodnu Hrvatsku u kojoj će biti slobodan narod. Za komuniste nije hrvatski narod jedna šaka bogataša i visoke gospode nego je narod: seljaštvo, radništvo i narodna inteligencija. Komunisti, sinovi hrvatskih seljaka, hrvatskih radnika i narodne i poštene inteligencije su Hrvati i dio hrvatskog naroda za čiju se slobodu i napredak i oni bore. Oni su bez sumnje bolji i čestitiji Hrvati nego što su razni veleposjednici, industrijalci, bankari i ostali bogataši, koji su, kako to i povijest dokazuje, uvijek gotovi da žrtvuju i izdaju interese hrvatskog naroda, samo da bi spasili svoje veleposjedničke, kapitalističke, bogataške i gospodske interese.

Kada danas razni Stepinci, Pernari, Jelašići i ostali dižu hajku na komuniste to ne znači ništa drugo do li raščišćavanje puta u Beograd, na ministarske stolice i pripremu kapitulacije hrvatskog naroda pred beogradskim vlastodršcima.

Ta gospoda traže od hrvatskog radništva u ime « sloge i jedinstva » hrvatskog naroda, da ono robuje hrvatskim kapitalistima.

Kada radništvo neće i ne može nato pristati onda oni sve njih proglašuju komunistima i izdajicama hrvatskog naroda. Kada hrvatski kapitalista traži da hrvatski seljaci i radnici rade dan i noć; kada im oni snizuju nadnice i sile ih da gladuju, onda je taj kapitalista hrvatski patriota, a kada radnici traže svoja prava, onda su oni izdajice.

Zar ne divna pravednost?

Hrvatski radnici, njima na čelu komunisti, bore se i boriće se protiv ugnjetavanja i izrabljivanja sa strane Beograda, ali oni neće dozvoliti da ih hrvatski kapitalisti pljačkaju. Ovom zgodom spomenućemo što je rekao Stj. Radić 24.XI.1918 godine u Narodnom vijeću u Zagrebu:

« Naš je hrvatski seljak, — a to je devet desetina hrvatskog naroda — u ratu postao čitav čovjek, a to znači, da neće više nikome služiti, nikome robovati, ni tudjinu ni bratu, ni tudjoj ni svojoj državi ».

Tako je. Mi velimo: **hrvatski seljak i hrvatski radnik neće nikome služiti ni robovati, ni tudjoj ni svojoj gospodi i bogatašima.**

To hoće hrvatski narod, a to hoće i komunisti.

Nema medju nama u tome razlike.

Interesi hrvatskog naroda to su interesi komunista i samo budala može biti protiv svojih interesa.

Mi komunisti se borimo i borićemo se za interese, za slobodu hrvatskog naroda, bez obzira na to da li nas pojedini današnji ili sutrašnji izdajice hrvatskog naroda napadaju.

Pošto su interesu seljaštva i radništva istovjetni onda je i pravo i pametno da i njihova borba za te interese bude složna i istovjetna. **Tko kuša da nas dijeli taj je neprijatelj hrvatskog naroda.** Tko napada komuniste taj radi protiv interesa hrvatskog naroda, taj je saveznik beogradskih vlastodržaca i vojno-fašističke diktature.

Tko napada komuniste taj iz zasjede puca u ledja najboljim sinovima hrvatskog naroda.

Hrvatski je narod i do sada znao, a on će to i u buduću znati, da onemogućiti te odpadnike i pomagače svog neprijatelja.

NEKA SE ZNADE ISTINA

Nedavno se iz emigracije povratio u Zagreb g. Vlatko Radić sin pok. Stjepana Radića, predsjednika Hrvatske Seljačke Stranke.

Odmah na početku moram da naglasim da njegov sadašnji rad teče jednim pravcem, koji skreće od njegove dosadašnje linije, a još više skreće od linije rada njegovog pokojnog oca.

To se skretanje majstorski sprovodi u « Narodnom valu » čiji je vlasnik i odgovorni urednik sam g. Vlatko Radić. Kao dokaz naveću jednu drzovitu klevetu na Sovjetski Savez, koju je donio g. Vlatko u 4 broju « Narodnog vala ». Evo što se tamo kaže: « Objektivna strana štampa oštro osudjuje Staljina, ističući kako su svi optuženi (radi se o trockističkom procesu Pjatakova i drugova) bez iznimke bili upravo barbarski u zatvorima mučeni. Tako vidimo, da su balkanske policijske metode prodrle čak daleko u Rusiju. »

Svi optuženi su na javnom procesu otvoreno i jasno izjavili, da je postupak prema njima bio potpuno korektan. Pa to je i posve razumljivo, jer nije bilo i ne može biti takvog slučaja da se jednog zatvorenika u Sovjetskom Savezu tuče. To tim više važi za političke zatvorenike. Ako bi se našao ina i jedan namještenik sovjetske straže sigurnosti koji bi jednom zatvoreniku udario samo jedan šamar, taj bi se vrlo brzo našao pred sovjetskim sudom i bio bi ekzemplarno i strogo osuđen.

Zašto g. Vlatko iznosi gornju klevetu na Sovjetski Savez?

Nije dostojno poštenog čovjeka da kleveće, nije dostojno sina jednog Stjepana Radića da kleveće.

Ako je netko mislio da je, to bilo slučajno onda će se on ubrzo uvjeriti o protivnom kada pročita članak g. Vlatka Radića, « Provodjenje kolektivizacije u Sovjetskoj Rusiji » koji je izišao u « Božićnici » za 1937 god.

Taj je članak pun kleveta kako na J. V. Staljina tako i na Sovjetski Savez.

To što on piše o J. V. Staljinu uzeto je iz rječnika fašista kova Goebelsa i Trockoga. G. Vlatko prikazuje J. V. Staljina kao jednog okrutnog i lukavog despota. Mislim da bi ja bio smiješan kada bih pokušao da branim Staljina, čiju veličinu i odlučnu ulogu pri rušenju ruskog carizma i pri izgradjivanju novog društva na jednoj šestini kugle zemaljske priznaju veliki umovi, političari i državnici iz cijeloga svijeta. O njemu su rekli svoje pozitivno mišljenje takovi ljudi kao Romain Rolland, S. i B. Webb, Wells, H. Barbusse, B. Shaw, L. Feuchtwanger, Heriot, P. Cot i mnogi drugi.

Otpor seoskih gazda protiv kolektivizacije g. Vlatko prikazuje kao otpor seljaštva — za njega su seoske gazde seljaštvo i on pri tome ne vidi one ogromne milijune srednjih i sitnih seljake koji su imali vrlo malo svoje zemlje i koji su se **dobrovoljno** udruživali stvarajući zajednička gospodarstva kolhoze. Neprijatelji sovjetske vlasti izvana i neprijatelji sovjetske vlasti u zemlji — seoske gazde — spriječavali su to udruživanje seljaka, jer to je bilo na štetu njihovih zavojevačkih i na štetu njihovih gazdinskih interesa. Seoske gazde su sve učinili da sami pokolju svoju stoku i da nagovore seljake, da i oni pokolju, prodadu ili pojedu svoju stoku prije nego li što stupe u kolhoz. Vješta agitacija gazda i popova produbila je u seljaku njegov egoizam i on je, koljući svoju stoku iz nerazumijevanja, palio sam svoju kuću i svoj krov nad glavom. G. Vlatko to pretstavlja nekim heroizmom i prikazuje kolektivizaciju kao otimačinu. Evo što on veli: « Koliko je trebalo heroizma i samoprijedora za ruskog mužika, da zakolje možda, posljednju kravicu, radije, nego da ju preda u ruke onome, koga je smatrao svojim krvnikom i svojim tlačiteljem. »

Prvo, ruski seljak nije smatrao i nije mogao smatrati sovjetsku vlast « svojim krvnikom i svojim tlačiteljem », jer to je bila njegova vlast. Sovjete bira i skida sam narod svojom slobodnom voljom. Seljaci biraju u svom selu, slobodno, između sebe koga hoće i koga smatraju najboljim

i najsposobnijim u sovjete, koji onda upravljaju selom.

Drugo, seljaci su osnivali svoje kolhoze sami, potpuno dobrovoljno.

Oni seljaci, koji su htjeli da udju u kolhoz sastali su se, dogovorili su se, izabrali upravu i započeli da zajednički rade i da žive u svojoj zajednici. **Oni nisu nikome predavali svoju zemlju, svoje konje, svoje volove, ostalu stoku i poljoprivredni inventar, nego je to sve ostalo i danas njihovom zajedničkom svojinom**, svojinom svih članova dotičnog kolhoza. Sa tom zajedničkom imovinom upravlja uprava koju oni sami svojom slobodnom voljom biraju i koju oni mogu u svako doba da skinu i da izaberu drugu.

Oni seljaci, koji iz bilo kojih razloga nijesu htjeli da stupe u kolhoz (u seljačku zajednicu) ostali su po strani, gospodareći slobodno na svojem imanju.

Takovih je seljaka svake godine sve manje, jer ih život uči da se u kolhozu živi bolje i udobnije.

Dok pojedinac kuburi na svom malom posjedu, dotle kolhoznik radi sa modernim mašinama, zemlju obrađuje lakše i bolje, dobiva više prihoda i živi imućnim i kulturnim životom.

Pokušaj seoskih gazda, koje su pomagali inostrani agenti i razni popovi, da sovjetsku vlast sruše time, što će seljaci manje sijati i što će žetvu ostaviti na polju da propadne prikazuje g. Vlatko kao nešto što je bilo u interesu ruskog seljaštva i žali što taj plan nije uspio.

Nedostojna je kleveta kada g. Vlatko piše da su tada t.j. 1932 god. « crveni vojnici imajući na čelu specijalne činovnike » oteli seljacima njihovu ljetinu i ostavili ih bez igde ičega da gladuju. Evo što o tome piše g. Vlatko: « Sovjetski vojnici, imajući na čelu specijalne činovnike, zadjoše u ruska sela, gdje zaplijeniše i oduzeše seljacima žito, koje su si jadnici ostavili za prehranu i za sjeme za buduću žetvu. Oni prevrnuše od tavana do podruma sve i gdje god su našli žito rekviriraše ga kao porez, koji pripada « radničko-seljačkoj » vladi. »

Na ovu klevetu mogu da odgovorim time da sam ja lično, upravo te godine, bio dva i po mjeseca u tim krajevima — u predjelu gdje se sastaju tri oblasti Ukrajina, Sjeverni Kavkaz i Ornozemska oblast i vidio na svoje oči sve te « strahote » o kojima gosp. Vlatko piše.

Prvo, za to čitavo vrijeme ja nijesam vidio ni jednog čovjeka koji bi umro od gladi, premda sam po čitave dane obilazio po poljima i selima razgovarajući sa seljacima i zalazeći na razgovor u njihove kuće i dvorove. Tačno je da se je po gdje osjećala nestašica uslijed slabe žetve u to vrijeme, ali ni to nije bilo, tako zlo kao što je bilo za vrijeme svjetskog rata u Bosni i Hercegovini, u Hrv. Primorju i Dalmaciji.

Drugo, istina je da su tada crveni vojnici došli u sela sa svojim komandirima, ali ne da seljacima otimlju njihovu muku nego da im pomognu sabrati žetvu. Vidio sam crvene vojnike kako kose, vežu snopove, vrše, razvijavaju žito i prevoze ga. Vidio sam crvene vojnike kako zalaze u seljačke hambare, ali ne da im rekviriraju žito nego da ga saspu u hambare. Da crveni vojnici nisu priskočili u pomoć seljacima doista bi mnogo žita ostalo na polju i propalo. Što je bio glavni uzrok da seljaci sami nijesu mogli sabrati svu svoju ljetinu? Evo što. Milijoni seljaka otišli su u novo podignute tvornice, otišli su da dižu ogromne tvornice koje su se gradile prema petogodišnjem planu, a te tvornice nisu jošte dale dovoljan broj mašina koje bi te seljake zamijenile. Dosta je da spomenem da je u čitavom Sovjetskom Savezu prije prvog petogodišnjeg Plana bilo samo 2.400 traktora, da uopće nije bilo kombajna i da su seljaci na automobile gledali kao na svjetsko čudo.

To se je stanje iz temelja izmijenilo kada je nova sovjetska industrija stala da liferuje poljoprivredne mašine na selo, kada su stale da niču « mašinsko-traktorne stanice » sa hiljadama i hiljadama traktora i automobila.

Danas sami kolhozi imaju preko 320.000 traktora, preko

100.000 kombajna (mašine koje u isto vrijeme žanju i vrše) i desetke hiljada automobila. K tome treba dodati da Sovhozi (sovjetska dobra) jošte imaju preko 100.000 traktora i ostalih najmodernijih poljoprivrednih mašina.

Rečene godine (1932) sovjetska vlast ne samo da nije « oduzela seljacima žito, koje su si jadnici ostavili za prehranu i sjeme za buduću godinu » nego je baš naprotiv prišla u pomoć seljacima u onim krajevima koji su postradali od suše i nerodice, otvorivši svoje magazine u kojima se čuvalo žito za opskrbu vojske u slučaju rata, dijeleći im žito za prehranu i sjeme. To je bilo skopčano sa velikom opasnošću za slučaj da su tada kapitalistički grabljivci napali na Sovjetski Savez. Danas se o tome može govoriti, jer su danas opet svi magazini puni. To je omogućeno time što je proširena površina za sjetvu i što kolhozi daju veći prinos uslijed bolje obrade.

Kako napreduju kolhozi vidi se i po tome da danas ima u Sovjetskom Savezu 50 kolhoza, koji imaju preko milijun rubalja novca na svom tekućem računu u banci, 392 kolhoza sa preko pola milijuna i 3.794 sa preko 100.000 rubalja.

Sve su to seljaci postigli jedino zbog toga što su oni živjeli u zemlji gdje vlada sovjetska vlast — to jest narodna vlast. Sve su to oni postigli, jer su se ujedinili u kolhoze. Da je oborena Sovjetska vlast, pa da je natrag došao car i njegovi veleposjednici oni bi i danas bili najzatučaniji, najnazadnji i najbjedniji seljaci na svijetu, kao što su bili i ranije.

Evo ja ukratko rekoh istinu, i same golu istinu o Sovjetskom Savezu. Neka hrvatski seljaci znadu što je njihovoj ruskoj braći donijela Sovjetska vlast, neka znadu da kolhozi donose seljacima napredak i blagostanje.

Zašto g. Vlatka piše neistinu, zašto kleveće Sovjetski Savez i pretstavlja kolhoze kao neko zlo za seljake kada je baš protivno istina?

Zašto on hoće da hrvatski seljaci i dalje robuju gazdama i veleposjednicima? Zar je to u interesu hrvatskih seljaka, zar je to u interesu hrvatskog naroda? **Jasno je da nije.** Znam, da će ustati mudrijaši i špekulanti, pa će tvrditi da ovo nije istina što sam ja napisao pa zato predlažem: **Tko ne vjeruje neka se osvjedoči sam. Neka hrvatski seljaci izaberu svoje pretstavnike seljake od pluga i motike, i neka ih pošalju u Sovjetski Savez pa neka se oni sami o svemu osvjedoče tamo.**

Tko je protiv toga, taj se boji istine.

JANKOVIC.

« RADNIČKA BIBLIOTEKA »

NAŠA BIBLIOTEKA RASPOLAŽE SA SLEDEĆIM KNJIGAMA:

NA HRVATSKOM JEZIKU:

Početnica Lenjinizma od P. Vukovića	6.—
Trockističko-Zinovjevski Proces u Moskvi	4.—
Komplet Lenjinovih dejela 8 knjiga, luksuzni povez.	80.—
Komunistički manifest	2.—
Staljin: Razgovor sa Hovardom	1.—
Gorkić: Novim Putevima	5.—

NA SLOVENAČKOM JEZIKU:

Lenjin: Otroška bolezen « levičarstva »	4.—
» Proletarska Revolucija in renegat Kaucki ...	4.—
» Država in Revolucija	4.—
» Imperijalizem koj najviša stopnja kapitalizma.	4.—
Staljin: Vprašanja Leninizma	4.—
Komunistični Manifest	2.—
Staljin: Poročilo o nacrtu ustava Zveze. Ustav Zveze	4.—
Program Komunističke mladinske Internacionale ...	1.—

PORUŽBINE SLATI NA ADRESU « PROLETERA »

NAROD JE PROGOVORIO...

(Dopis iz Kragujevca)

Povodom dolaska u našu zemlju Pretsednika bratske i demokratske Čehoslovačke Republike dr. Eduarda Beneša, pretstavnici demokratskih grupa u Kragujevcu, kao verni tumači osećaja i zahteva širokih narodnih slojeva Sumadije, odlučili su da na sam dan dolaska dra Beneša u Beograd prirede u njegovu čast u Kragujevcu ogromne manifestacije.

U tu svrhu otštampan je, i još 4 o.m. deljen po gradu, letak sledeće sadržine:

GRADJANI! OMLADINO! Danas je stigao u Beograd, pretsednik Čehoslovačke Republike dr. Beneš. Dolazak ovog velikog državnika u našu zemlju, događaj je izvanrednog značaja. Beneš nije samo šef zemlje sa kojom smo vezani iskrenim savezničkim vezama već i najubedljiviji i najistaknutiji **PRETSTAVNIK EVROPSKE DEMOKRATIJE.**

GRADJANI! Okitite vaše radnje i domove zastavama i dodajte na trg kod « Krsta » danas u (ponedeljak) 6 1/2 časova uveče da složno kliknemo u čast Doktora Beneša: **ZIVELA SAVEZNICKA ČEHOSLOVACKA! DOLE FAŠIZAM!**

Na mitingu, o Gospodinu Dr. Benešu kao jednom od najodlučnijih pobornika mira i demokratije kao i čehoslovačkoj demokratiji trebali su da govore: gg. Milovanović Dragoljub, advokat i narodni poslanik sa liste Dr. Maćeka i omlačnac arhitekta Djordjević Zika.

5. aprila t.g. ujutru g. Milovanović je za pomenute manifestacije pismeno zatražio odobrenje od Pretstojništva gradske policije u Kragujevcu i posle duže diskusije sa pretstojnikom g. Jovanović Slavkom dobio usmeno odobrenje pod uslovom da se govori samo o Dr. Benešu i Čehoslovačkoj, a da će za povike protiv Italije energično skup rasturiti pošto za to već ima i naredjenje.

Dok je pretstavnik Udružene Opozicije g. Milovanović tražio odobrenje za manifestacije, dotle je već cela varoš dobila drugi, sasvim svečani izgled. Na svim kućama bile su istaknute zastave, a više hiljada ljudi šetalo je ulicama ili se okupljalo oko glasnogovornika da sluša prenos svečanosti iz Beograda. Sve je bilo oduševljeno i sa veseljem se spremalo da manifestuje Čehoslovačkoj, Maloj Antanti i Francuskoj. Medjutim, u podne hitno sa ručka po policijskom agentu pozvao je sebi g. Milovanovića pretstojnik gradske policije saopštio mu pismeno da se manifestacije zabranjuju (odluka Pretstojništva gradske policije u Kragujevcu Br. 5.212 od 5 aprila 1937 g.).

O ovoj zabrani saznali smo sledeće: Kada je pretsednik gradske opštine advokat g. Božić Kamenko (JRZ) saznao da je pretstojnik odobrio manifestacije odmah ga je pozvao sebi i u dogovoru sa njim odlučio da manifestacije zabrani. Razlog zabrane je vrlo prost: Pretstavnici vlasti izgubili su inicijativu za saziv istih i ova je došla iz naroda od naprednih elemenata i, drugo, što bi ovakav narodni skup od nekoliko hiljada ljudi, klicanjem demokratiji, naškodilo ugledu režima g. Stojadinovića, koji vodi nenarodnu i nedemokratsku politiku, izjašnjavajući se svakog dana sve otvorenije za politiku saveza sa Rimom i Berlinom, t.j. za politiku ratnih avantura i fašizma na štetu saveza sa demokratskim zemljama za koje se široke narodne mase sve energičnije izjašnjavaju i bore.

Da bi manifestacije sasvim osujetili to su gg. Božić Kamenko, pretsednik Poglavarstva grada Kragujevca, Jovanović Slavko, pretstojnik gradske policije preduzeli sledeće mere:

Odmah je javljeno Upravniku Vojno Tehničkog Zavoda da manifestacije priredjuju pristalice Udružene Opozicije sa komunistima i da ih treba radnicima zabraniti. I radnicima u Zavodu koji su sa najvećim oduševljenjem hteli da dodju na skup uz najstrožiju kaznu zabranjen je dolazak.

Takodje je zatraženo od Komandanta Sumadiske Divizijske Oblasti da se zavede pripravno stanje, jer je pore-

dak u gradu u opasnosti. I vojska je od podne pa sve do kasno u noć bila u pripravnem stanju.

I sve ovo nije bilo dovoljno da se odbrane od narodnih poklika Dru Benešu, već su i iz svih obližnjih seoskih žandarmerijskih stanica pozvati naoružani žandarmi.

Policiski aparat je sav bio u pripravnosti i organi vlasti su preko celoga dana pažljivo pratili kretanje svih naprednih demokratskih elemenata.

A da bi nekako i spoljni, naročito svečani, izgled u gradu izmenili, to su policajci celo po podne potajno opominjali sve one koji su istakli državne zastave, da ih skinu, jer g. Beneš ne dolazi u Kragujevac. Na ovo su građani odgovarali da oni znaju da g. Beneš ne dolazi u Kragujevac i da su zastave istakli u čast njegovog dolaska u našu zemlju. Ko i posle ove opomene policije nije zastavu skinuo taj je bio zapisan od vlasti.

Dobošar opštinski celoga dana je lupao u doboš i objavljivao građanima da g. dr. Beneš ne dolazi u naš grad, da je neko neodgovorno izdao letake za manifestaciju i da se iste zabranjuju, a da će svaki ko na iste dodje biti po zakonu najstrožije kažnjen. Ipak ovo građane nije uplašilo i velike grupe javno su na ulici osudjivale ovakav postupak vlasti. A ovo je bio ujedno i rečiti dokument koliko iskreno vlada Stojadinović-Korošec pruža ruku bratskoj i demokratskoj Čehoslovačkoj Republici.

Prodavcima večernjih listova takodje je bilo zabranjeno reklamiranje dolaska dra Beneša u našu zemlju.

U koliko se dan više bližio kraju u toliko je ka centru grada dolazio sve veći broj ljudi. Ali se i broj uniformisanih i neuniformisanih policajaca povećavao. Uzrujanost građana, zbog ovoga, postajala je sve veća, ogorčenje sve žešće.

I pored svih mera predostrožnosti od strane vlasti, oko 7 i 1/2 časova uveče na samom trgu pred restoranom « Pallas » izbile su manifestacije. Gromoglasno zaorilo se iz stotine grla:

ZIVEO BENEŠ! ZIVELA ČEHOSLOVAČKA DEMOKRATIJA! ZIVELA MALA ANTANTA! ZIVELA FRANCUSKA! DOLE ITALIJA! DOLE FASIZAM!

Policija je energično intervenisala i hapsila. Demonstracije su se prenele duž cele ulice. Svuda se klicalo demokratiji i miru, a demonstriralo protiv saveza sa fašističkim zemljama.

Zbog manifestacija dru Benešu i demokratiji uhapšeni su: Dragiša Luković, zidar, Dragoljub Petrović, stud prava, Andra Petronijević, privatni činovnik, Siniša Negadić, advokatski pisar. A zbog deljenja letaka za poziv građanstva na manifestacije: Milivoje Kostić, trgovac, Blagoje Pavlović, radnik i Zivojin Pavičević, nosač.

Svi uhapšeni kažnjeni su po tri dana zatvora.

NA POVODCU KLASNOG NEPRIJATELJA

Pred Božić, kad je vlada Stojadinovića spremala ukaz o amnestiji, kojim je htjela da po ne znam već koji puta obmane javnost i u zemlji i u inostranstvu, učinilo je Ministarstvo Pravde jednu ponudu osudjenim komunistima u svim tamnicama Jugoslavije. Ta se ponuda sastojala u slijedećem: Dajte izjavu da više nećete učestvovati u komunističkom pokretu i mi ćemo vas amnestirati. Ogromna većina osudjenih komunističkih boraca, od kojih neki sjede već više od 10 godina na robiji, odbili su tu ponudu. Osim toga odbili su da daju ma kakve izjave u vezi s tom ponudom. Naime Ministarstvo Pravde, kad je naišlo na takav otpor, milostivo je dopustilo da sami osudjenici — komunisti formulišu svoju izjavu, ali naglašujući da suština bude ista. Nema sumnje da takav otpor naših boraca služi na čast njima, Komunističkoj Partiji i radničkoj klasi Jugoslavije.

Ali nažalost našlo se nekoliko osudjenih komunista u tamnici u Nišu, koji nisu zauzeli takav jedino ispravan stav. Oni su, istina, odbili prvu ponudu Ministarstva Pravde, ali su mislili da mogu prihvatiti drugu ponudu, tj. sami formulisali tu izjavu. Oni su je formulisali ovako: « Boriću se za demokratiju i građanske slobode, ali neću učestvovati u ilegalnom komunističkom pokretu ». To je krupna politička pogriješka; to je izdaja svoga uvjerenja. U odluci Prezidiuma I.O.K.I. i Biroa I.K.K. Kominterne od marta 1937 kaže se u tački 2: « Iz partije se moraju isključiti komunisti koji su predali molbu za pomilovanje i pri tome se odrekli svog komunističkog uvjerenja ». Nije nam poznato da li su svi ti osudjenici bili organizovani članovi komunističke partije, ali su svi bili komunisti po svom uvjerenju i za komunističku djelatnost osudjeni na robiju. Gornjom izjavom oni su se odrekli svog uvjerenja i počinili izdaju, počinili djelo nedostojno komunista i revolucionera, makar on i ne bio organizovan član partije.

U čemu je izdaja potpisnika te sramne i kapitulantske izjave?

Prvo, oni je daju da bi u zamjenu za nju dobili slobodu, iako su morali biti svjesni da će takva izjava u rukama Stojadinovića značiti adut protiv komunističkog pokreta.

Drugo, oni su njome pružili mogućnost vladi Stojadinovića da na osnovu nje amnestira nekolicinu komunista i da rastrubi po čitavom svijetu kako ona amnestira čak i komunista koji se bore samo za demokratiju, a ostavlja u tamnicama samo « teroriste » i « anarhiste ». Takvu uslugu

režimu koji laže, podvaljuje, demagogiše samo da bi mu povjerovali da je demokratski teško je i zlatom platiti.

Treće, mi komunisti borimo se za demokratiju i građanske slobode, ne odričući se svog komunističkog uvjerenja, već upravo radi njega. Tamo gdje nam buržoazija ne dozvoljava legalnu djelatnost, mi ćemo se i kroz ilegalni pokret boriti za prava radničke klase i čitavog naroda.

Ovakvom izjavom ide se na ruku i protunarodnom režimu i nekim reakcionarnim vodjama opozicije koji teže da danas po nuždi ilegalni komunistički pokret prestave u očima naroda kao teroristički, anarhistički, rušilački, kome nije stalo do stvaralačkog rada za dobro naroda.

Ova izjava dokaz je da su neki osudjeni komunisti podlegli uticaju klasnog neprijatelja. Taj uticaj se sprovodi čak i preko izvjesnih ljudi koji misle da pomažu političkim osudjenicima time, što teže da među njih unesu duh molbašenja. To oni nazivaju taktikom.

Taktika da, ali to je taktika kapitulanta i izdajnika, a ne taktika revolucionera-boljševika. Treba znati da se neće od klasnog neprijatelja ništa dobiti presamićavanjem i metanisanjem, već samo borbom. Daleko smo od toga da mislimo da je svaka forma borbe i svako sredstvo uvijek na mjestu. Ne dakle borba, radi borbe, već borba na osnovu trezvene analize položaja i borbe, pripremljeno hladnokrvno i svestrano. Forme te borbe moraju biti različne počev od intervencija, predstavki i peticija do najoštrijih borbi za prava političkih osudjenika. Ono što je kod svih formi borbi najvažnije jeste, da se ne slabe i ne rasipaju u tutanj snage političkih osudjenika i da svaka borba bude potpomognuta akcijom najšire javnosti. Političkim osudjenicima neće otvoriti kapije robijašnica, kroz koje će se oni časno moći povratiti svojim domovima, svojoj klasi i svome narodu, molbe i kapitulantske izjave.

Njih će osloboditi iz glavnjača i robijašnica samo borba i njihova i čitave napredne javnosti.

TROCKISTIČKI PARALELNI CENTAR

Uskoro izlazi iz štampe kao 4 broj naše: « RADNIČKE BIBLIOTEKE », proces paralelnog Trockističkog Centra u Moskvi. Neka sve naše knjižare, sve organizacije i povjerenici jave hitno koliko da im pošaljemo ove naše nove brošure.

Karijera jednog provokatora

Alfred Diamantstein — agent provokator u 1919-20 god. i Milan Danić — agent Hitlera i Ljotića u 1937-37 god, jesu jedno te isto lice. U burnim godinama 1919 i 1920 on je igrao ulogu agenta provokatora velikog stila. On je prvi veliki agent provokator u novo stvorenoj Jugoslaviji, koji je u službi mračnih sila reakcije pokušao naneti ogromnu štetu radničkom pokretu, naročito u Hrvatskoj i Slavoniji.

Drug Miljuš je bio uhapšen početkom 1919 god. povodom pokušaja oslobodjenja jednog mađjarskog revolucionera iz zagrebačkog vojnog zatvora, te se pored još jednog policijskog provokatora našao i Diamantstein, koji je potvrdio, da i on zna, da je drug Miljuš hteo organizovati begstvo tog mađjarskog revolucionera. Drug Miljuš odmah na prvom policijskom saslušanju otvoreno je priznao da je on svesno, po svojoj internacionalnoj i proleterskoj dužnosti smatrao sebe obaveznim da pomogne mađjarskog druga, koga su jugoslavenske vlasti htele predati admiralu Hortiju. Tada se Alfred Diamantstein našao da izjavi, da je drug Miljuš uz druga Vladimira Čopića stajao na čelu jedne velike komunističke zavere.

Drug Čopić je međjutim odmah posle svog povratka iz zarobljeništva iz Rusije bio kao « opasan boljševički agitator » krajem 1918 ili početkom 1919 g. uhapšen, i bez ikakve krivice, stalno držan u zatvoru dok se nadju dokazi za njegov nezakoniti rad. Na sve veće proteste proleterske javnosti, da se drug Čopić pusti iz zatvora, policija se žurila da nadje kakove bilo dokaze za zaverenički rad druga Čopića. I našao se Alfred Diamantstein koji je tvrdio da je drug Čopić svoj zaverenički rad čak iz zatvora tako razgranao, da mu je u zagrebačkoj policiji gde je on ležao, bio zaverenički štab, i da je sam Diamantstein išao drugu Čopiću i tamo primao od njega direktive za pučistički rad. Tako drskom i providnom provokatorskom tvrdnjom on je dao policiji opravdanje da se drug Čopić još godinu dana zadrži u zatvoru. Ali, to je sve bio malo. Reakciji je trn u oku bila radnička štampa, naročito u Hrvatskoj, koja je pokraj svega cenzurisanog « belila » imala ogroman uticaj. I Alfred Diamantstein je potvrdio da je njemu poznato da sva leva proleterska štampa u Hrvatskoj prima novčanu pomoć od tadanje mađjarske sovjetske vlade. I na osnovu te provokatorske tvrdnje bili su zabranjeni svi komunistički listovi u Hrvatskoj. I to je bilo malo. Hrvatski književnici Miroslav Krleža i August Cesarec su još 1918 god. ili početkom 1919 pokrenuli i izdavali u Zagrebu časopis « Plamen », koji je imao ogroman uticaj i bio trn u oku našim reacionarima i njihovim trabantima na kulturnom i literarnom polju. I Alfred Diamantstein se našao toliko provokatorski drskim da tvrdi da je njemu poznato da « Plamen » novčano izdržava mađjarska sovjetska vlada i naravno — « Plamen » je bio zabranjen, zabranjen zauvek po volji reacionara i njihovog orudja Diamantsteina. Ali i to je bilo malo. Reacionarni deo buržoaske štampe sa socijaldemokratskim trabantima, pripremajući sve žešću ofanzivu na radnički pokret, trubio je na sve strane, da komunisti pripremaju u Hrvatskoj puč. Zato su bili potrebni kakvi bilo « originalni » dokazi. I našao se Alfred Diamantstein da potvrdi, da su puč pripremali i organizovali drugovi Čopić i Miljuš, a da je na čelu vojne komunističko-pučističke zavere stajao kapetan Metzger — docnije poznati vojni instruktor hrvatskih terorista na Janka Pusti.

Tadašnji vlastodršci hteli su pod svaku cenu da povežu komuniste sa frankovačko pučističkim elementima i tu se našao Diamantstein koji je i to potvrdio.

I na kraju, kako su sve okolne reacionarne sile pomagale pad mađjarske sovjetske vlade, pa i reacioneri iz Jugoslavije, i kako je u toj pripremi revolucionarni deo našeg radničkog pokreta trebalo obezglaviti, to je Alfred Diamantstein izjavio da mu je poznato da stotine aktivista-

tadanje Socijalističke Radničke Partije Jugoslavije (komunista) kako se tada radnička partija zvala — pripremaju prevratničku zaveru. Na tu njegovu provokaciju uhapšeno je preko 200 lica na čelu sa tadanjim sekretarima partije drugovima Filipom Filipovićem i Simon Markovićem. Sa provokacijom zamišljenom od tadašnjih reacionarnih vlastodržaca i izvedenom po Alfredu Diamantsteinu trebalo je da se uništi tadanji radnički pokret.

Međjutim čitav plan provokacije bio je najgluplje zasnovan i tako providan, da je deo pohapšenih drugova posle najoštrijeg protesta proleterske javnosti ubrzo morao biti pušten na slobodu, a drugove Miljuša i Čopića iza jednogodišnjeg istražnog zatvora, specijalni vojni sud, obrazovan po tome slučaju, morao je pustiti kao nevine. Taj najveći pokušaj provokacije u našoj partiji je zahvaljujući legalnosti pokreta i dostojnom držanju pohapšenih drugova naišao na ogromni masovni otpor sve proleterske i ostale poštene javnosti, a Alfred Diamantstein se izgubio prezren i demaskiran i bio je prisiljen da promeni svoje ime, da se posle 17 godina ponova javi na političkoj pozornici, kao fašista — Ljotićevac, kao Milan Danić, kao agent Hitlera. I nije nikakva slučajnost da je nekadašnji provokator protiv radničkog pokreta sada svoju ulogu nastavio protiv svih naroda Jugoslavije. Takovo je lice fašizma, takove ljude on treba za svoje mračne ciljeve. Ali kao što je agent provokator Alfred Diamantstein bio raskrinkan prije 17 godina od sve proleterske i ostale poštene javnosti kao odvratnik i plaćenički tip i sluga najmračnijih sila reakcije, tako isto i danas sva demokratska javnost treba da ustane protiv tih provokatora fašizma i rata, koji našim narodima mogu doneti samo još gora stradanja, još gore patnje — fašističko hitlerovsko ropstvo. Metodi rada tadašnjih agent provokatora kao što je Alfred Diamantstein i metod rada današnjih fašističko-trockističkih agenata nije se u suštini nimalo izmenio. Oni su samo promenili masku na svome licu.

I danas je potreban masovni otpor, budnost i pojedinaca i masa prema toj šaćici najpodlijih, prodanih tipova. Iako agentprovokatori, fašisti, trockisti, ne predstavljaju nikakvu brojčanu snagu, slučaj Alfreda Diamantsteina, slučajevi nekolicine provokatora iza toga u komunističkom pokretu, slučaj Trockoga u SSSR i trockista kako u SSSR, tako po svim zemljama na svijetu, pokazuju, da su oni danas agenti fašizma. Provokator — trockista-fašista su sinonim — jedno te isto pod raznim imenima — ali najgori neprijatelji i radničke klase i svega radnog naroda i svega naprednog čovječanstva.

Srećom posle dugog i krvavog iskustva, nadjen je put i način borbe protiv svih tih neprijatelja svega naprednog čovječanstva, — to je jedinstveni proleterski i antifašistički narodni front, koji treba da izvojuju i ostvare svi oni, koji su protiv fašizma i rata — uprkos svih prepreka i svih poteškoća.

ZBORNİK O STALJINU

Kao PETA knjiga naše « RADNIČKE BIBLIOTEKE » izaći će « ZBORNİK O STALJINU » sa sledećim sadržajem:

1. Kaganović: Staljin i Partija;
  2. Kujbišev: Staljin i industrijalizacija S.S.S.R.;
  3. Adoracki: Staljin kao teoretičar;
  4. Manuilski: Staljin i svjetski radnički pokret;
  5. Knorin: Staljin i svetska proleterska revolucija;
  6. GORKIĆ: Staljin i Komunistička Partija Jugoslavije.
- Javite hitno koliko da vam pošaljemo.

ODLUKA PREZIDIUMA I. O. K. I. I BIROA I.K.K. K.I.

Budući da ima slučajeva, da pojedini komunisti narušavaju partijsku disciplinu u odnosu prema klasnom neprijatelju i da agentima neprijatelja polazi za rukom da prodru u redove komunističkih partija, pri čemu čak vodeći članovi partije ne pokazuju uvijek dovoljnu klasnu budnost i odnose se pomirljivo prema narušenju konspiracije, izdaji i konfidentstvu, Prezidium I.O.K.I. i Biro I.K.K. Kominterne odlučuje slijedeće:

1) Komunisti koji su izdali partiju, tj. partijski članovi koji su iz bilo kog razloga pomogli neprijatelju ili mu obećali da će ga u buduću pomagati (obavještavanjem o konspirativnoj djelatnosti partije, na primjer o zaključcima koji ne podleže objavljivanju, o organizacionoj šemi, mjestima za ilegalne sastanke, imenima, adresama, šiframa, korespondenciji itd., obećanjem da će preći na stranu neprijatelja itd.) moraju se bezuslovno isključiti iz partije kao agenti klasnog neprijatelja, makar oni doznije i uvidjeli svoju pogrešku.

2) Iz partije se moraju isključiti komunisti koji su predavali molbu za pomilovanje i pri tome se odrekli svog komunističkog uvjerenja.

3) Oni partijski članovi koji se odnose pomirljivo prema narušenju konspiracije, izdaji i konfidentstvu moraju biti uzeti na odgovornost pred partijom.

4) I.K.K. uzeće na najstrožu odgovornost one vodeće partijske funkcionere koji skrivaju da iz njihovih partija agenti klasnog neprijatelja budu preporučeni za prevodjenje u redove vodeće sekcije Kominterne, u VKP (b).

5) Partijski članovi koji se budu opirali da na pitanja Kontrolne Komisije daju istinite odgovore imaju se smjesta isključiti iz partije.

6) Kontrolne komisije koje treba da izdajnike, tuđe i neprijateljske elemente, dvoličnike, degenerike, propalice, nevaljalce, nepopravljive frakcionaše, kao i one partijske članove koji sistematski narušavaju konspiraciju, bespoštedno gone iz partije, treba da se, naprotiv, odnose tankoćutno prema onim članovima partije koji su, pošto su učinili izvjesnu pogrešku, sposobni za popravak, prema onima koji su uvidjeli svoju pogrešku i koji se pošteno obavezuje da će svojim daljim ponašanjem popraviti svoju krivicu pred partijom.

ZA SOLIDARNOST S NARODNOM ŠPANIJOM

« Najhitnija zadaća, odlučujuća u ovom momentu, — jeste organizacija međunarodne pomoći španskom narodu ». (Dimitrov).

Nedavno se u Londonu održala konferencija Socijalističke Internacionale i Amsterdamske Sindikalne Internacionale, koja je tretirala pitanje Španije. Nažalost, rezultati te konferencije daleko su od toga da budu u današnjem momentu zadovoljavajući, jer je još jedared pobedilo reakcionarno krilo koje predvode Sitrin i ostale vodje britanskih Treduniona. Istina, u izglasanim rezolucijama na konferenciji dvaju Internacionala govori se da, ako preduzete mere protiv fašističke intervencije u Španiji ostanu bezuspješne, « kao što se može predvideti », onda je dužnost organizacija koje su začlanjene kod dvaju Internacionala da « doprinesu svim sredstvima koja su u njihovoj moći pobjedi politike koja će dozvoliti španskoj demokratiji da sebi nabavi, uz potpunu slobodu trgovanja, sve ono što joj je potrebno za njenu odbranu ».

Zar se i danas može postavljati pitanje da li je politika intervencije Hitlera, Musoliniia, portugalskih fašista jedan projekt, ili mesecima dobro smišljena i izvodjena otvorena intervencija protiv demokratske Španije? Zar se i danas kada se talijanska redovna vojska i odredi Rajhsvera bore pod Madridom, kod Malage i na celom frontu, sme postav-

ljati takvo pitanje? Osim toga poznato je da su Talijani okupirali Balearska ostrva, vrlo važna strateška tačka u Sredozemnom Moru, a Nemei sve više gospodare španskim Marokom. Treba li podsećati da preko Portugalije svakodnevni idu vozovi municije i ratnog materijala za Frankovu Španiju? Svima slobodnim ljudima u svetu postaje sve jasnije da su odluke Londonskog Komiteta o neintervenciji samo maska za omogućavanje intervencije fašističkih velsila. Svima postaje sve jasnije da se rat u Španiji produžuje više od osam meseci samo zahvaljujući intervenciji Nemačke i Italije protiv slobode i nezavisnosti španskog naroda.

Zato rezolucije londonske konferencije dvaju Internacionala ne mogu zadovoljiti ni jednog pravog pobornika demokratije. Zato su delegati Socijalističke Partije Španije i Sindikalne Centrale (UGT — Opšti Radnički Savez) na konferenciji odbili da prisustvuju u komisijama za rezolucije. Tim gestom oni su htjeli kazati radništvu celog sveta kao i svim antifašistima ne samo da se ne slažu sa tim mladkim i platonskim rezolucijama, nego i da skidaju sa sebe svaku odgovornost za posledice takve politike. Svesni da izražavaju duboko uverenje celokupnog španskog naroda, kao i uverenje radničke klase celog sveta, naši španski drugovi socijalisti i sindikalisti istakli su ukratko svoj program, koji svaki antifašista treba da učini svojim, a naime:

Priznati neuspeh i bankrotstvo Londonskog Komiteta za neintervenciju. Neizostavno priznati pravo španjolske vlade da nesmetano kupuje oružje i ostale namirnice koje su joj potrebne, onemogućujući delatnost fašističkih pirata na moru.

Neodložno povlačenje inostranih trupa iz Španije (uključujući i Marokance).

Odmah obustaviti kontrolu republikanskih obala od strane nemačke i italijanske flote.

Saziv jedne međunarodne konferencije sviju antifašističkih snaga sveta za pomoć španskoj vladi.

To su osnovne tačke programa španske delegacije na londonskoj konferenciji dvaju Internacionale. Na ostvarenju tog programa treba da radi svaki klasnosvesni radnik, svaki antifašista, svaki onaj koji se bori za prava i slobodu protiv fašizma. Na tom programu treba okupiti sve radničke organizacije i sve pobornike demokratije i u Jugoslaviji. Neumorno radeći na jedinstvenoj akciji radničke klase u Jugoslaviji, kao i u međunarodnim razmjerima, mi ćemo najviše doprineti pobjedi španske demokratske republike.

Drug Largo Kabaljero, predsednik vlade Španske Republike, nedavno je uskliknuo: « Borićemo se do kraja! » S naše strane mi treba da do kraja izvršimo dužnost solidarnosti prema herojskom španskom narodu. Mi u Jugoslaviji treba da usprkos svim teškoćama organizujemo u svakoj varoši i u svakom selu odbore solidarnosti sa španskim narodom. Treba da mobilizujemo javno mnjenje Jugoslavije, da svaki prema svojim sredstvima i mogućnostima doprinese pobjedi španskog naroda, jer je njegova pobjeda i naša pobjeda. Da bi se uspelo potrebna je **zajednička akcija** demokrata, zemljoradnika, antifašista, socijalista, komunisti i sviju klasnosvesnih radnika u korist republikanske i narodne Španije.

Stvarajmo odbore pomoći i solidarnosti sa španskom republikom!

OBAR.

ŠTA JE SA OBRAČUNOM?

Mnoge organizacije i mnogi naši povjerenici još nisu izvršili obračun kako za « Proleter » a tako isto ni za Početnicu Lenjinizma. Ovaj nehat drugova mnogo nas zabrinjava, jer samo redovan obračun omogućioće redovno izlaženje kako Proletera tako isto i naše **RADNIČKE BIBLIOTEKE**.

Molimo sve naše drugove da odmah pošalju obračun, inače ćemo biti prinudjeni da im svako slanje lista i naše biblioteke obustavimo.

MAJ 1937

Broj. 5.

STJEGONOŠE SLOBODE I NAPREDKA

Neke zagrebačke novine (« Hrv. Dnevnik », « Obzor », « Novosti ») objavile su, da je u okolini Sibenika, Trogira, Hvara, Budve i Ulcinja početkom marta uhapšeno na stotine mladića koji su imali namjeru, da se kao dobrovoljci narodne vojske ukrcaju za Spaniju. Beogradski listovi — nesumnjivo na mig režima — nisu o tim događajima ništa pisali. U svemu izgleda da je uhapšeno preko 500 dobrovoljaca. Zandari pričaju da je dobrovoljaca bilo više od hiljade, ali da ih nisu mogli svi pohvatati. U vezi sa tim namjeravanim odlaskom dobrovoljaca iz Jugoslavije zadržani su u blizini jugoslavenske teritorijalne zone oko Budve poznati radnički prvak iz Kotora drug **Adolf Muk** i mornar **Franović**. Oni su sprovedeni u beogradsku Glavnjaču i tamo su podvrgnuti najstrašnijim mučenjima.

Svijet po Dalmaciji i crnogorskom Primorju priča, da je u pojedinim selima u vezi sa tim namjeravanim odlaskom dobrovoljaca u Spaniju izvršena cijela **dobrovoljna mobilizacija**. Svagdje se je javilo tri i pet puta više ljudi, nego što je moglo otići. U pojedinim selima javila se dobrovoljno četvrtina, pa i trećina odraslog muškog stanovništva. Pravi značaj te pojave može se shvatiti tek ako se uoči činjenica, da su to krajevi, koji su u svjetskom ratu na svakih 100 vojnih obaveznika davali po 90 vojnih bjegunaca, koji su ispunjavali t.zv. zeleni kadar!

S druge strane zna se, da se u Španjolskoj u odredima narodne vlade i u jedinicama Internacionalnih Brigada bore oko 800 Hrvata, Srba, Slovenaca, Crnogoraca i Makedonaca. Oni su u Spaniju pohitali iz svih krajeva svijeta, a ponajviše iz Jugoslavije. Ukrcavali su se kriomice u brodove, prelazili su pješice mnoge granice, dali se hapsiti i protjerivati iz Italije, gladovali i pješčili, napuštali posao i rodbinu, išli na sve žrtve — samo da dodju do Spanije i da se mogu uvrstiti u redove boraca za slobodu, demokratiju i napredak.

Jedan omladinac iz Banjaluke ne mogavši doći drugim putem do Spanije, ukrcao se kriomice na brod, koji je putovao u jednu luku španjolskog Maroka. Tamo se je javio kao dobrovoljac u Frankove pobunjeničke odrede sa namjerom, da prvom prilikom prebjegne na vladinu stranu. Dva puta je pokušao prebjeći, ali bez uspjeha. Treći put je bio uhvaćen i od Frankovih krvnika na mjestu strijeljan.

Srbin, metalski radnik i bivši član CK SKOJa **Pera Stokić** pošao je sa nekoliko drugova, bez dokumenata i bez novaca pješice od Beograda do Pariza, da bi mogao otići u Spaniju. Apšjenja i protjerivanja iz Austrije, Švicarske i iz Francuske nisu ga bile u stanju pokolebati. Iz Švicarske je bio četiri puta uzastopce protjeran, a on se ponova vratio i peti puta uspio da prodje u Francusku.

Radnici, seljaci, oficiri i studenti, demokratski orijentisani sinovi uglednih i bogatih porodica, napuštaju svoja zvanja, svoje studije, svoju zemlju i odlaze u geografski daleku, ali osjećajno i politički blisku Spaniju, da se bore za stvar napredka. Radomir **Uvalić**, sin ugledne i bogate vojvodjanske porodice, ovako objašnjava svoj odlazak u Spaniju: « Nisam ni komunista niti socijalista, ali sam demokrat i zato idem u Spaniju, da branim demokratiju i slobodu svijeta. Šta će nam koristiti sve doktorske teze, ako se na Evropu sruši fašističko varvarstvo ».

Cime se objašnjava ovaj masovni pokret boraca demokratije, koji svi hoće svojim grudima da brane slobodu i prava španjolskog naroda? Time, što ti sinovi radničke klase, ti najbolji sinovi naših naroda osjećaju da se ono što se događa u Spaniji tiče ne samo španjolskog, katalonskog, baskog i galisijskog naroda, nego i demokrata — stvarnih demokrata — cijelog svijeta. Dobrovoljci u Spaniji shvaćaju, da je « stvar Španjolske — stvar cjelokupnog naprednog čovječanstva » (Staljin). Ti stjegonoše slobode i napredka, kao i milijoni pristaša mira i demokratije diljem cijelog svijeta znaju, da se neposredna sudbina njihovog naroda danas odlučuje na poljima građanskog rata u Spaniji. Jedan napredni pjesnik lijepo je pjesnički izrazio taj osjećaj u svojoj pjesmi « Siera Gvadarama »:

Tiše! Tiše!

Milijuni osluškuju.

Milijuni osluškuju disanje historije, zagledani u daleku daljinu.

Ložaci u utrobama blistavih brodova koji lutaju okeanima.

Kopači na probudjenim poljima, koja se puše na toplom južnom vjetru proljeća.

Milijuni onih koji su sve stvorili, osluškuju zagledani u daljinu.

Tamo gdje se uzdiže džinovski, neosvojivi putokaz čovječanstva.

Nesalomiva kičma novoga svijeta — Siera Gvadarama!

Medju dobrovoljcima iz Jugoslavije i iz ostalih zemalja, « koji zažalili što se samo jedanput može poginuti » ima mnogo omladine. Naša narodna kaže: « Na mladima svijet ostaje ». Na tu omladinu mogu se primjeniti one riječi, koje je veliki oslobodilački pjesnik **Zmaj Jovan Jovanović** izrekao o onim omladincima, koji su u 1848 g. pohrlili da zamijene pero sa mačem:

« Tu je brate, omladina mnoga.

Mnogi je knjigu zaklopio juče,

Svadio se s crnim pismenima njenim,

Jer došli dani koji pisat uče

Celičnim perom, mastilom crvenim ».

(« Sentomaš »).

Istorija se ponavlja. Kao što su nekada napredni ljudi i pristalice slobode hrlili u Sjevernu Ameriku, da se uvrste u dobrovoljačke odrede Abrahama Lincolna, hrlili u Italiju da se bore pod barjacima Garibaldija i Mazinia, tako i danas napredni ljudi iz cijelog svijeta teže da se uvrstaju u redove španjolske narodne vojske. Kao što su se u Pariškoj Komuni (1871.) pod vodstvom poljskog demokrate generala Dombrovskog borili poljski i drugi radnici na strani pariških komunara, tako se danas na madridskoj fronti u jedinici Internacionalne Brigade koja nosi ime « Dombrovski » bore zajedno Poljaci, Hrvati, Slovenci, Nijemci. Naš nezaboravljeni drug Gjulio Varesko poginuo je kao komesar jedne čete odreda « Dombrovski ». Kao što su se u 1875 g. u Rusiji obrazovali odbori « čiji je cilj bio skupljanje novaca i šiljanje dobrovoljaca u Hercegovinu » (v. « Svetozar Marković » od J. Skerlića, str. 180) tako se danas u Jugoslaviji i u drugim zemljama obrazuju odbori za skupljanje novaca i šiljanje pomoći narodnoj Spaniji. Ruski, česki, poljski i njemački dobrovoljci ginuli su za stvar slobode u bosansko — hercegovačkom ustanku u sedamdesetim i osamdesetim godinama prošlog stoljeća. Danas dobrovoljci iz raznih zemalja u Spaniji cementiraju svojom krvlju zgradu slobode i napredka čovječanstva.

Naši dobrovoljci u Spaniji predstavljaju najzdraviju srčiku naših naroda. Ne samo Komunistička Stranka nego i svi naši narodi, koji su odgojili takve junake mogu biti s njima ponosni. Mi se ponosimo da je poznati radnički prvak iz Osijeka, bivši solunski dobrovoljac i bivši oficir srpske vojske drug **Boža Maslarić**, poslije oporavka od rana, koje je zadobio četujući po poljanama Estramadure, odbio ponudjeni mu položaj u pozadini i ponova se dobrovoljno javio na frontu i danas komanduje jednim bataljonom španjske narodne vojske. Mi se ponosimo da je naš zemljak, bivši komunistički poslanik i zaslužni drug **Vladimir Čopić** komandant jedne od Internacionalnih Brigada. Mi se ponosimo svima onim poznatim i nepoznatim junacima iz naših zemalja, koji su pod cijenu svojih života pridonijeli tome, da se ostvari velika parola « No pasaran ». Ti naši zemljaci — to su nasljednici najboljih tradicija naših naroda. Oni produžuju djela Matije Gupca, Svetozara Miletića, Gjordja Stratimirovića i cijele plejade hrvatskih, srpskih, slovenskih i bosanskih nacionalnih revolucionaraca: Petra Kočića, Gaćinovića, Mustafe Golubića itd. Njihova imena biće zapisana zlatnim slovima na stranicama povijesti naših naroda.

M. GORKIC.

Politički osudjenici borcima Internacionalne Brigade

Dragi drugovi,

Nema mnogo stvari koje bi nas mogle tako radosno iznenaditi, kao vaše pismo upućeno političkim osudjenicima zemalja Jugoslavije. Nema ničega što bi nas tako dirnulo kao pomisao na to da ste vi, koji već mesecima izlažete svoje živote u borbi protiv španskog fašizma i njegovih međunarodnih saveznika, odvojili od svojih skromnih prihoda da i materijalno pomognete nama, polit. osudjenicima u zemljama Jugoslavije.

Od prvog dana fašističke kontrarevolucionarne pobune mi pratimo, koliko nam je to moguće, razvitak događaja u Španiji, svesni da je to jedno od onih područja na kojima se u prvom redu odlučuje sudbina svetske borbe između napredka i reakcije, demokratije i fašizma, svetlih ideala radnog čovječanstva i mračnog srednjeg veka. Ima nas ovde i komunista i nacionalnih revolucionera (hrvatskih, makedonskih, crnogorskih i slovenačkih) ali nema nikoga među nama ko ne bi iz dana u dan pratio svaki ma i najmanji događaj od Hueske do Malage i od Teruela do Oviada. I nema tu nikoga ko ne bi verovao, da na kraju krajeva mora pobediti španski narod nad šakom tlačitelja, a to znači međunarodni antifašizam nad fašističkim banditima. A zato ste nam garantija i vi drugovi! Vi ovaploćujete u sebi najsvetlije tradicije solidarnosti međunarodnog proletarijata i demokratije. Vi, naslednici Garibaldija i Dombrovskega, poneli ste u svojim rukama visoko zastavu slobode. U vas gledamo danas ne samo mi, nego i ogromna većina naroda svih zemalja Jugoslavije i celoga sveta, i mi svi znamo da ta zastava ne samo da neće biti skinuta sa Puerta del Sol i Ramble, nego da će ona uskoro visoko zalepršati i nad Cadizom, Badajozom, Vigom i junačkim Irunom. Recite našim drugovima, herojskim španskim milicionerima da se i ovde na Balkanu, samo šačica reakcionera još nada pobedi Frankovih bandi.

I recite im još nešto: ako je u nama bio još i trunak kolebanja onda je on iščezao u toku ovih 7 meseci herojske borbe španskog naroda. I ako mi danas želimo da iza ovih zidina fašističkih tamnica izadjemo na slobodu to nije diktirano nekom malogradjanskom težnjom za udobnošću nego nesalomivom voljom za borbom, za slamanjem fašizma svuda, a napose još u zemljama Jugoslavije. U toj borbi biće nam uvek pred očima svetao primer španske narodne milicije, vaš, drugovi od međunarodne brigade kao i primer Gjüre Djakovića, herojskog vodje antifašističke borbe u zemljama Jugoslavije.

APRIL, 1937.   Politički osudjenici iz Jugoslavije.

Slovenski fantje v obrambi svobode španskoga ljudstva

Ko je zapela trobenta internacionalnega proletarijata na obrambo demokratskog Madrida, srca vlade ljudske fronte španskoga naroda, dvignili smo se tudi slovenski fantje in pohiteli pod Madrid. In kako bi ne? Kdo je mogel bolj srčno in bližje občutiti veliko nevarnost, nevarnost izgube demokratskih pridobitev španskoga ljudstva kakor ravno mi, slovenski fantje? Desetletja pod mlinskim kamnov okrutega gospodarskega izkoriščevalca, ki je pognal eno sedmino vsega našega naroda po svetu s trebuhom za kruhom, stoletja narodno zatirani, v svetovni vojni raskosani na tri dela, zatirani, izsesavani in trpinčeni od treh krvoločnih fašizmov — res, nikdo ni mogel z večjim veseljem pograbit za puško in pohiteti v vrste Internacionalne kolone, kakor mi, slovenski fantje. Če je kdo vedel, zakaj hiti na barikade španskoga, katalonskega in baskiskega naroda, tedaj smo bili to mi, slovenski proletarci in kmetje.

Koliko nas je tu?

Mislil da bi nas bila ena mirnodobna četa, če bi bili vsi

v enem bataljonu. Da se zberemo vsi v eno četo, je bil tudi naš namen in naša srčna želja. Ta srčna želja nam se ni izpolnila vsled načina, kako smo se tu zbirali in vsled posebnih pogojev španske državljanske vojne. V državljanski vojni določajo razvijajući se dogodki in trenutne potrebe usodo ljudi ter njihovih skupin.

Slovenski fantje smo prihajali sem v majnih skupinah, po pet, šest in v času, ko je krvavi Franko obetal dan na dan, da bo drugo jutro pil kavo v Madridu. Tedaj ni bilo časa čakati, zbirati se in sestavljati četo. Treba je bilo hitro pograbit za puško in hiteti pod Madrid. O, dostokrat ni bilo niti časa, da bi si bili naši fantje do dobrega ogledali puško, ki so jo dobili v roke. Hiteli so na fronto s skupinami, ki so slučajno prihajale. To velja tudi za Hrvate, Srbe in druge. Začeli smo zbirati bataljon južnih Slovanov, tj. Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bulgarov. Nazvali smo ga Balkanski bataljon ter mu dali ponosno ime našega slavnega sodruga Dimitrova, toda tudi to se nam samo deloma posrečilo. Bataljon Dimitrova obstoji, toda v njem je tudi nekoliko drugih narodnosti.

Tako smo slovenski fantje danes razkropljeni po petih brigadah. Največ slovenskih fantov je v Bataljonu Dimitrova in v 12. Brigadi v poljskem bataljonu Dombrovskega. Več naših fantov je tudi med garibaldinci. Tudi v tako zvani «Slovenski bateriji» je več Slovencev.

Naši fantje se držijo povsod odlično in uživaju povsod glas neustrašnih bojevnikov. Nekateri so tudi napravili oficirsko šolo in so že oficirji. Včeraj so še delali v premogovnih jamah, globoko pod zemljo, danas so že podporočniki in poročniki redne španske ardame. Kdor se boji, da slovenski antifašisti, slovenski proletarijat in slovenski kmetje ne bodo imeli svojih vodnikov, svojih oficirjev, naj pride pogledati te korenite, nadarjene naše fante.

Tudi v španski mornarici imamo dva odlična pomorska oficirja, oba na odličnih mestih.

Poleg tega imamo tudi v štabnih službah nekoliko slovenskih fantov, ki vsi odlično izpolnjujejo svoja mesta.

Pred nekaj dnevi sem posetil ono našo skupino, ki leži v okopih bataljona Dimitrova s Hrvati, Srbi, Bulgari, Čehi in drugimi. Fantje so junaki v polnem smislu te besede. Na sto metrov od sovražnika, kjer je vsakotoliko poregljala strojnica, se šalijo ko da so na domačem ognjišču ob zimskem večeru. Tudi zapeli smo, s komandantom brigade, ki je bil z nami vred, in eden iz naših srbskih sodrogov nam je v rovu celo zaplesal mazurko. Junaki!

Kaj mislimo za naprej, Meje Španije so zaprte in teško bomo mogli tu zbrati večje število slovenskih fantov za kako slovensko enoto. Namesto tega hočemo poskrbeti za to, da se vsak naš sodrug izpopolni na svojem mestu, da napravi vsak podoficirsko in oficirsko šolo in da damo španski armadi toliko dobrih in hrabrih oficirjev, kolikor nas je slovenskih fantov tukaj.

Slovenski proletarijat, posebno oni ameriški in francoski emigraciji in slovensko delovno ljudstvo na splošno, je pravilno ocenilo naše delo in naš boj za obrambo svobode španskoga, katalonskega in baškidskega naroda. Danes vidi vsak pošten delovni Slovenec, da je predpogoj za našo svobodo, za ostvaritev naše stoletne zahteve po Zedinjeni Sloveniji, zmaga nad fašizmom. Brez zmage nad fašizmom ne more biti samoopredelitve slovenskega ljudstva. Zato prejemamo slovenski bojevnik v Španiji nešteta pisma od posameznih naših sodrogov in različnih dežel in mnoge resolucije raznih društev, v kateri nas najtoplejše pozdravljajo in izražajo solidarnost z nami.

Bodi vsem stotera hvala na tem mestu!

Bliže k nam vsi vi, izkoriščeni in zatirani!

V enotno ljudsko fronto vse, kar je resnično demokratskega med Slovenci! Pozdrav rudarskega društva sv. Barbare iz Francije nas ni manj razveselil, kakor oni naših socijalističnih in komunističnih trpinov iz Severne Amerike in Kanade. Pišite nam še, dragi rojski antifašisti!

Vse antifašistično misleče slovensko ljudstvo v eno samo antifašistično kolono in zmaga bo naša!

Kapitan Drag. Gustinčić.

NAŠI ZEMLJACI U ŠPANIJU

PISMO DOBROVOLJACA STUDENATA IZ PRAGA

U martovskom broju « P » objavili smo apel 19-orice studenata iz Jugoslavije, koji su prekinuli svoje studije u Pragu, da bi s puškom u ruci u Španiji branili mir i demokratiju od napada fašizma. Niže objavljujemo jedno njihovo pismo sa madridske fronte upućeno njihovim kolegama u Pragu.

Sent Martin de la Vega 7-III-1937. Dragi drugovi,

Javljavamo vam se istom sada i to samo sa par reči. Nalazimo se u 15. Internacionalnoj Brigadi, bataljon « G. Dimitrov ». Od 12. februara pa sve do sada nalazimo se stalno na fronti S. Martin de la Vega 30 km. od Madrida. Naša 15 brigada i bataljon imali su za zadatak da spreče fašiste da zauznu jednu prugu, koja spaja Madrid sa vladinim delom Španije. Taj zadatak je brigada ispunila vrlo dobro. Izdržali smo velike borbe i sada smo se ušanci. Nalazimo se oko 100 m. udaljeni od fašističkih rovova. Puškaranje je malo redje sada, te vam pišemo na brzinu.

Sve vreme (24) dana nalazimo se i spavamo pod vedrim nebom i imali smo do sada dobro vreme, no jučer i prekjučer prilično smo pokisli. Raspoloženje medju nama je kolosalno. Pevamo pesme, drže se fašistima govori, gadjamo fašističke glave kad se pojave iz rovova. Naše mesto je naročito zgodno, te svi dolaze ovamo « u lov. ». Noću čuvamo stražu i kopamo rovove. Izdržali smo prilične napore i sada očekujemo svaki dan da dobijemo odsustvo. Na odmoru ćemo vam opisati sve događaje i detalje našeg života i borbi koje smo zapamtili i zapisali. Svi smo se borili dobro. Nas se u rovu nalazi 7, šestorica su ranjeni (Spahić, Pavlović, Vlahović, « Coče », Fetahagić, Horvat). U borbama koje smo proveli bilo je naravno i žrtava, no bez toga se ne može. Svi će ostati živi. Gde i kako su ranjeni pisaćemo kasnije. Trojica su se razbolili (Radošević, Janhuba i Engel) ali nije opasno, te će se vratiti na front kad ozdrave. Sigi je telefonist s nama. Dakle tu smo svi 19. Nas 15 koji smo kasnije došli vežbali smo samo kratko vreme, jer nije bilo vremena. No ipak su se svi naši dobro borili i bili pohvaljeni od komandanta bataljona, koji je i sam sedmi dan borbe poginuo. S voljom i elanom s kojim se bore naši drugovi mi moramo pobediti. U to ni najmanje ne sumnjamo. Sada upravo zuje nad nama avioni i nagadjamo čiji su. Mnogo nas interesuje šta vi radite, kako je prošla skupština? Kako je primljen naš odlazak medju studentima i našim « protektorima ». Primili smo jedno pismo (od Vere), ali smo ipak malo toga saznali.

Sada od svih nas primite mnogo drugarskih pozdrava, a prvom prilikom pisaćemo vam opširnije.

Studenti iz Praga.

ZA PATRONAT NAD NAŠIM BORCIMA U ŠPANIJU

Veliki je broj radnika, seljaka, studenata, poštenih intelektualaca demokrata i antifašista koji bi htjeli da se pridruže onim najboljim sinovima našeg naroda, koji se bore u redovima Medjunarodnih Brigada u Španiji. Medjutim, hiljade i hiljade radi raznoraznih razloga, ponajviše radi vlasti-koje sprečavaju odlazak dobrovoljaca — nisu u stanju da se i lično pridruže borecima u Španiji. Deseci i stotine hiljada diljem svijeta zemalja Jugoslavije i medju našim iseljenicima u čitavom svijetu svaki dan gutaju sve vijesti sa bojišta gradjanskog rata u Španiji. Oni sa trepetom u srcu, sa nadom u pobjedu i sa najtoplijim simpatijama u čitavom svom biću prate kretanje i borbe narodne vojske.

Niz radničkih i seljačkih organizacija predložile su, da se osnivaju patronatski odbori nad našim borecima u Španiji. Taj prijedlog treba objeručke prihvatiti. Svako ko

nije mogao da sam ode u Španiju, neka radi na stvaranju takvih odbora. Ti odbori treba da:

1) održavaju neposrednu vezu sa našim jedinicima i borecima u Španiji, da im šalju pozdrave i pisma, pakete i darove, novine i knjige;

2) sakupljaju novac, hranu, odijela i rublje za porodice naših zemljaka — boraca u Španiji, a naročito da se brinu za porodice poginulih, da održavaju stalnu vezu sa tim porodicama;

3) šire i prodaju knjižice i literaturu o junačkoj borbi špansjolskog naroda i šire medju njima istinu o Španiji.

Sva pisma i pošiljke našim borecima u Španiji treba slati ili na adresu: Kapitano Gustinčić, Secorro Rojo — Albacete ili na parišku adresu « Proletera ».

Molimo sve redakcije radničkih i demokratskih listova, da objave ovaj poziv.

Redakcija « Proletera ».

Niže objavljujemo nekoliko pisama koja su iz redova iseljenika upućena našim borecima u Španiju.

ISELJENICIMA U ARGENTINI

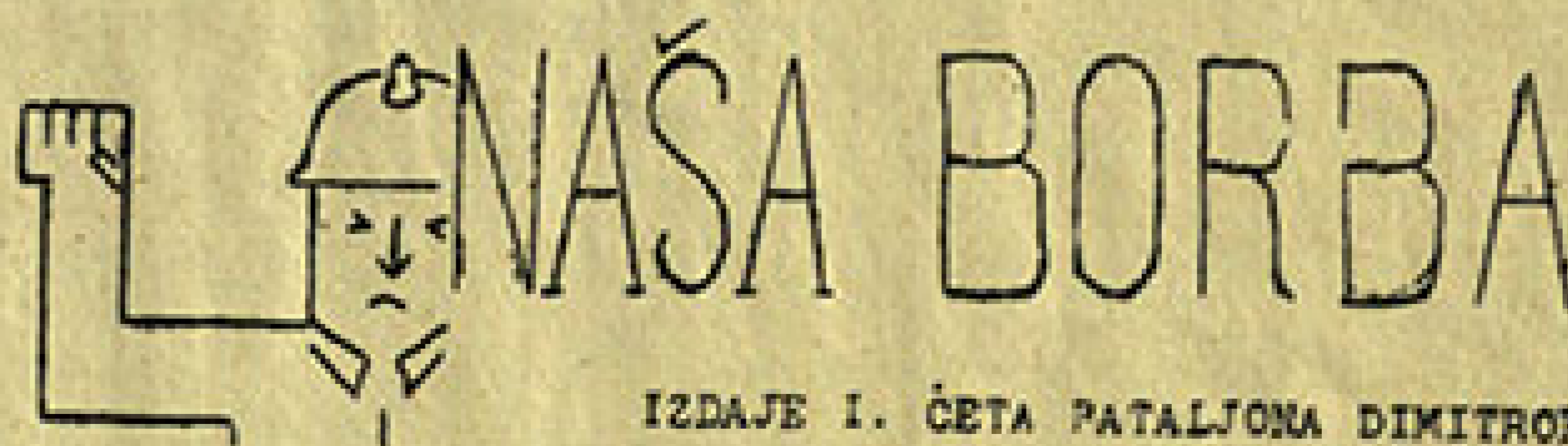
Dragi drugovi!

« ... Ovde smo skoro sa svima našim zemljacima koji su zdravi i živi. Svi se nalazimo u bataljonu Dimitrov. Mi se više puta sećamo vas drugova koji ste i nama pomogli da ovamo dodjemo, kao što rekoh, mi se više puta setimo vas, pa i ovoga puta vam se obraćam ako je ikako moguće da mi učinite što vas u ovom pismu molim. Nadalje mislim da bi bilo dobro da se povežete malo čvršće sa drugovima iz Argentine i ako im budete slali pismo ili propagandu, molim vas da u ime moje, kao poznatog druga medju našom emigracijom u Argentini, napišete jedan lep članak o nama dobrovoljcima, neka vide naši drugovi da smo mi pravi borci za radničku slobodu, neka znaju drugovi širom sveta da bataljon našeg velikog vodje Dimitrova hrabro se bori protiv krvavog fašizma sa oružjem u ruci. Mislim da bi mogli i imena da stavite i u isto vreme topli pozdrav svima našim drugovima kako u zemlji tako i onima preko oceana, kliče im i pozivamo ih neka složno u čvrstim redovima narodnog fronta stupe u otvorenu borbu protiv krvavog fašizma. Dole fašizam! Dole eksploatatori radnika i seljaka! Zivio narodni front radnika i seljaka! Zivila komunistička partija!

Sada primite iskren drugarski pozdrav.

Dobrovoljac Emigrant iz Argentine.

Objavljujemo zaglavlje rovovskih novina 1 čete bataljona « Dimitrov ». U uvodniku tog lista « Dobrovoljcima sa Balkana » nalazi se štampano slijedeće mjesto koje govori šta je pobudilo balkanske dobrovoljce da ostave svoje porodice i posao i da odu da brane u Španiji slobodu i demokratiju čitavog svijeta: « I mi dobrovoljci sa Balkana znamo da boreći se protiv Frankovog fašizma i zadajući njemu smrtni udarac, zadajemo istovremeno udar svima Jeftićima, Živkovićima, Stojadinovićima i Korošćima, a isto tako Cankovima, svim slugama domaćeg i medjunarodnog fašizma. »

18 VARTA

1937

BR. 1.

IZDAJE 1. ČETA BATALJONA DIMITROFF - XV BRIGADE

VSEM SLOVENCEM V ŠPANSKI OSVOBODILNI VOJNI

Mi Slovenski izseljenici rudarji, vsi člani Jugoslavenskega Pod. Društva sv. Barbare smo z srcem in dušo na strani republikanske Španije, ki se ne bori samo za svojo svobodo ampak za napredek in mir vsega človeštva.

Mi smo posebno srečni, ko vidimo na strani osvobodilne vojske tudi baskiške katoličane, ki dobro vedo da je borba proti krvavemu fašizmu ono, kar jim veleva njihova vest.

Posebno smo veseli, da je tudi naš mali narod lepo in častno zastopan v junaški mednarodni koloni.

Vsem tem našim junakom pošiljamo iz našega kraja svoje goreče pozdrave.

**Jug. Podporno Društvo sv. Barbare
v La Machine — Francija.**

SLOVENSKIM DOBROVOLJCEM V ŠPANJI

Ustanovitev slovenske kompanije je naletelo med nami na veliko odobrovanje. Mi smo veseli, da bo naše slovensko ime tako lepo opisano v zgodovino osvobodilne vojne v Španiji.

Prepričani ste lahko, da bomo še nadalje podpirali z vsemi našimi močmi, da čemprej stremo naše ga skupnega sovraga.

**Slovenska rudarska sekcija C. G. T.
V Grande Combe (Gard).**

Grande Combe, dne 8.3.1937.

PISMO SLOVENSKOG RADNIKA IZ SREDNJE FRANCUSKE

Dragi drugovi!

Pošiljam tukaj en mali paket, ki mislim da bode enega malo razveselilo, ne mislim pa da je paket toliko vreden, ampak skozi solidarnost. Jaz sem en stari veteran od zadnje svetovne vojne to je 1914-1918 sem stradal in zmrzoval, uši pobijal in dolgčas pregonjal po Karpotih, Galiciji in Ruskih poljanah 1917 in 1918 sem prišel pa v Tirole, kjer je bilo še slabše kot pa na ruski fronti.

Dragi kamaradi, še danes bi rad prišel k vam pomagat, ampak za enkrat ne možem, zakaj ne duševnih sil mi ne manjka, ampak telesne mi čedalje bolj odpovedujejo, sicer pa nisem še tako star jaz 44 let, to so še leta v katerih bi človek mogel imati najlepše sile, ali pri meni je to, da mi manjka telesnih sil.

Dragi drugovi, jako rad bi dobil zvezo z vami da bi vsaj pismeno imeli zvezo, za vsak slučaj ako bi vam papirja ili kaj takega manjkalo to bi jaz prosil, da bi mi javili, kjer jaz bi rad onmu ali po drugemu ustregel, kjer vsi ste moji tovariši, ki se borite proti brutalnosti Franco, Musolini in Hitler, zato jaz prosim, da bi se mi vsaj en tovariš javil kateri sprejme moj list. Ne znam ako bi bil kateri iz mojega kraja, ker jaz sem Slovenec iz Dolenskega med Ljubljano in Novim Mestam ob Glavni cesti, sicer ste mi pa vsi enaki tovariši, bodi si od Gorice, Macedonije ali pa iz Berlina.

Tedaj dragi tovariši pošiljam Vam drugarske pozdrave in prosim, da bi se mi eden pa več javilo pa najsibodi v Hrvaškem ali pa slovenskem jeziku.

Dodajem tudi kovertu z mojim naslovom.

ODREDEM SLOVENSKE MILICE PRED MADRIDOM

Slovenski delavci, zbrani na zborovanju dne 8. februarja 1937. pošiljamo z našega zbora najtoplejše pozdrave vsem junaškim sodrogom Slovencem — ki zastopajo naš narod v veliki odločilni borbi za uničenje starega in preživelega sveta.

Mi smo ponosni na vas, sodrugi, ko vemo da ste si s svojo hrabrostjo pridobili priznanje in zaupanje vsega španskega naroda. Mi vas občudujemo, sodrugi, ker vemo, da ste žrtvovali svoje najdraže, zapustili svoje družine, pustili svojo egzistenco in šli s tolikom požrtvonostjo pomagati borbi za skupno stvar vsega človeštva.

Mi vam zaupamo, sodrugi, da boste še na dalje trdno vztrajali na fronti dveh svetov in da se bo ob vaših prsiah razbil poiskus propadajočega sveta, da reši svoj neizgiben pogin.

Mi vam obljubljam da bomo storili vse, da vam pomagamo.

Jugo-Sekcija C.G.T. La Combelle, Potpisi.

ČETA DJURE DJAKOVIĆA

11. Brigada, 1. Bataljon, 3. Com. Colona International.

Dragi drugovi!

Sa godišnje sjednice ogranka H.P.S. održane 3. januara 1937 u ime 57 članova i nekoliko simpatizera izražavamo naše simpatije i šaljem vam srdačne pozdrave, vama koji se borite na strani demokratije, protiv buntovnika, generala i fašista, poduprtih od međunarodnog fašizma.

Iako smo udaljeni od vas na hiljade milja, ipak smo sa vama, drugovi i braćo, u mislima i djelima. Vi ste se riješili žrtvovati što vam je najdraže, vaše živote; mi smo spremni pružiti vam sva sredstva koja nam stoje na raspolaganju sa ciljem i željom koje i vi u sebi gajite. Samo ustrajte VI NEUSTRASIVI HEROJI, napred! Vaše jedinstvene sile zadavaju strah i trepet krvnicima Hitleru Musoliniju i Franku! Pobrkali ste račune fašističkih krvopija. S njima u vječni nepovrat!...

Vi ste svjesni toga da oslobodjenje španjolskog naroda od fašističkih nemani, tog najvećeg neprijatelja čovječanstva, nije samo stvar španjolskog naroda nego sveg progresivnog čovječanstva.

Drugarski vas pozdravljamo

DVA POSLEDNJA STALJINOVA GOVORA

U pripremi je broj 6 naše Biblioteke: « DVA POSLEDNJA GOVORA STALJINOVA ». Mole se sve organizacije i povjerenici da nas u što kraćem vremenu izveste koliko da im pošaljemo primjeraka.

ADRESA

« Proletera » i « Radničke Biblioteke » je sledeća:

M. PALLY Raymond,

Café-Restaurant

9, rue Récollet, Paris-X (France)